De ouderdom

Rhijnvis Feith

bron
Rhijnvis Feith, *De ouderdom*. Johannes Allart, Amsterdam 1802

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/feit007oude01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

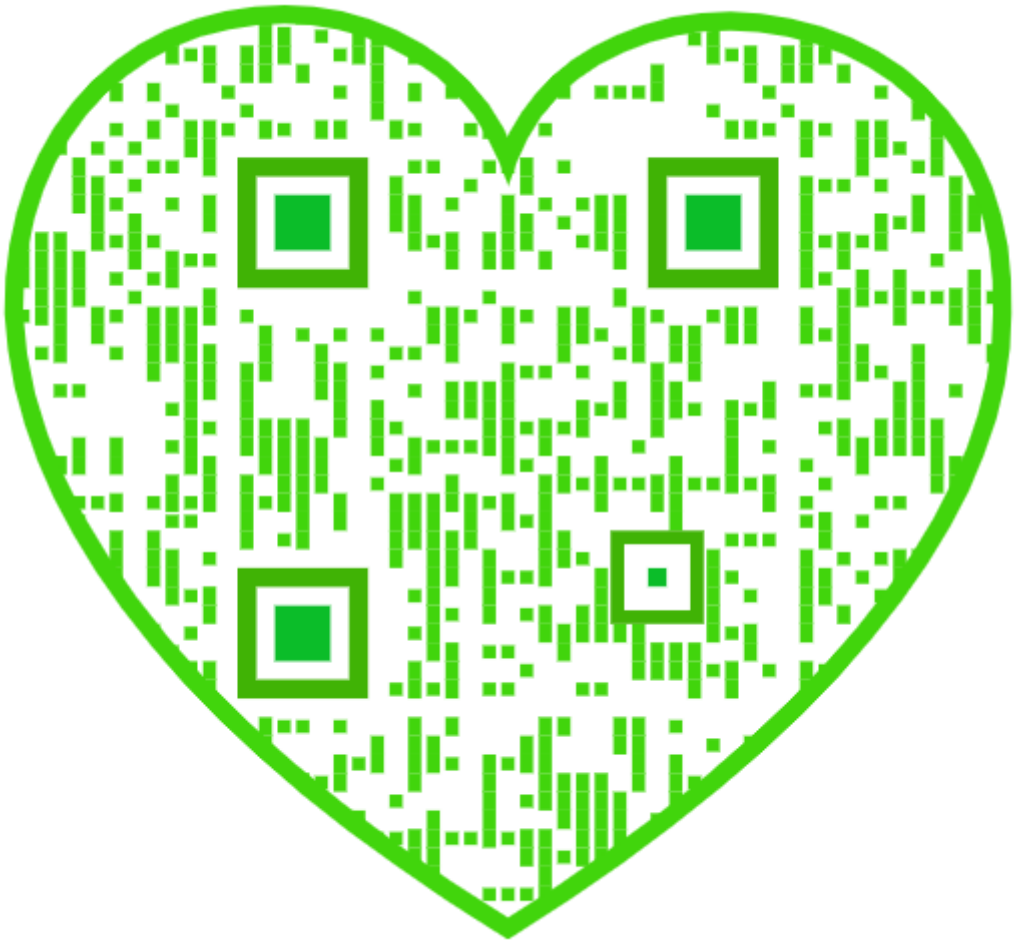

Aan mijne kinderen.

Aan U, in wier bestaan ik hier nog voort zal leeven,
Als lang mijn stof op aard' geen aanzijn meer verblijdt;
Aan U, Geliefden! mij in 's Hemels gunst gegeven,
Zij, met het teêrste hart, mijn Ouderdom gewijd!

IV

Zo houd' dit kleen geschenk 't herdenken nog in waarde
Hoe gij mijn troost hier waart bij de ondermaansche smart,
Hoe ge altijd mijn genot verdubbeld hebt op aarde,
En nooit een' enklen traan gekost hebt aan mijn hart.
Ja, menig rein genot is mij in u bejegend,
Ja, 's Hemels rijkste gunst in u mij toegedeeld!
Hoe dikwerf heeft dit hart u voor zijn' God gezegend,
Door al de zaligheid der oudervreugd gestreeld.
Toch boorde zich mijn pad niet steeds door malsche roozen,
Toch boog niet steeds de struik voor mijn' vermoeiden voet.
Geliefden! zou mijn hart hier op de erkentnis bloozen,
Die u den prijs der deugd op nieuw gevoelen doet?
Niet altijd bleef mijn jeugd de stem des pligts hier eeren;
Door schijngenot verblind, heeft soms mijn voet gefaald.
Ach! meest door struiklen moest uw Vader wijsheid leeren,
En duur heeft vaak zijn hart hier elke les betaald.
Maar vrolijk zal mijn mond het noodlot dank bewijzen,
Als mijne ervaaring u een droeve ervaaring spaart,

V

En gij op d'eigen grond, waar ik een' berg zag rijzen,
Slechts veldviooltjes in het effen dal vergaêrt.
Zo mooge u op uw' tocht dezelfde weg verrukken,
Waarop mij menig traan in vroeger tijd ontgleed;
Zo moogt gij ongekwetst de roos des levens plukken,
Die hier meêdogenloos mijn hand aan stukken reet.
Och! dat, als lang het mos mijn' grijzen zerk zal dekken,
De zaligste Ouderdom u nog zijn vruchten bied',
En ge u door elken blik tot nieuwe vreugd voelt wekken,
Die tot u wederkeert uit voortijd of verschiet.
Zo daauw' de zoetste vreê om d'avond van uw leven,
Tot dat in 't einde uw stof zich met mijn stof verëent;
Dan zie door 't waardigst Kroost u op uw beurt omgeven,
Dat weêr uw plaats vervangt en om uw doodbed weent.
Dan zweeve, als adem Gods, u 't zoet herdenken tegen
Van elke reine vreugd, die mij uw liefde gaf;
Dan veeg' de zielrust, rijk van mijnen jongsten zegen,
Het klamme doodzweet zacht van uwe wangen af.

VI

Dan zij uit elken traan, hier ooit voor u vergooten,
Toen eens mijn vaderhart uw deugd aan God beval,
Een rijke parel aan de zege-kroon ontsprooten,
Daar u, in mijnen arm, zijn hand meê sieren zal.

Voorbericht.

***H**et Dichtstuk, dat ik het Publiek in de volgende bladeren aanbiede, is zijn oorsprong verschuldigd aan eenen, voor mijn verstand en hart zeer genoeglijken, zomer, dien ik, eenige jaaren geleden, op het Land doorbragt, met in eenen kring van Vrienden, die 'er voor berekend waren, veel over de ontwikkeling van den mensch bij zijn tegenwoordig bestaan, zijne voorbereiding voor een verhevener, en, over 't algemeen, over de langzaame, maar zekere, toeneming van licht en gelukzaligheid onder het Menschdom, te spreken en vervolgens in de eenzaamheid na te denken. De Lierzang aan* Alcestes, *dien ik aanstonds mede zal deelen, was 'er de eerste vrucht van, en werd*

nog dien eigen zomer vervaardigd; maar veele denkbeelden, die mij troostrijk en waar toescheenen, geraakten enkel als aantekeningen op het papier, en het was lang daarna, toen ze mij met de Ode, daar ik van gesproken heb, toevallig op nieuw onder de oogen geraakten, dat mij de lust beving om ze in een Leergedicht aan te wenden, en hier toe kwam mij, als algemeen onderwerp, de Ouderdom *het geschiktste voor. Ik had de Lieriesche Poëzij vaarwel gezegd, en geheel wilde ik de Dichtkunst toch niet verlaaten. In oogenblikken, dat ik mij van zorgelijker bezigheden herhaalen wilde, en luim had om versen te maaken, wenschte ik gaarn iets te hebben, daar ik mij mede verpoozen kon, en dat ik, naar keus, of aandrang van omstandigheden, verlaaten en weêr opvatten kon. Een aaneengeschakeld en meer uitgebreid Dichtstuk scheen juist aan mijn oogmerk te zullen voldoen. Ik bepaalde mij dus tot den* Ouderdom, *ontwikkelde mijn plan nader, geraakte bij poozen aan 't werk, en de volgende zes zangen kwamen eindelijk tot stand, en mogen tot een* tegenhanger *aan de vier van mijn* Graf *verstrekken. Dankbaar erken ik, dat ze mij onder de bearbeiding menig uur van verkwikking en aangenaam genot aanbragten, door, aan den eenen kant, toch nog altijd eenig voedsel aan mijne oude gene-*

genheid voor de Dichtkunst te verschaffen, en, van de andere zijde, mijne aandacht tot onderwerpen te bepaalen, daar mijn hart zo veel belang in stelde, die mij aan vrienden herinnerden, daar 'er sommigen van reeds aan geene zijde des grafs waren, en wier naspooringen eindelijk, onder alle de kwellingen van dit leven, reeds zo lang eene behoefte voor mij geweest waren. Mogt hier en daar een enkele mijner Landgenooten, onder het lezen, in mijn genot deelen, en 'er het eigen genoegen en nut uit inoogsten, dat ze mij zo menigmaal onder het vervaardigen verschaften, hoe zeer zoude ik mij over mijne onderneming, en den arbeid, dien ik 'er aan besteedde, verheugen!

Maar eer ik den beloofden Lierzang hier inruk, wilde ik gaarn nog eenig licht verspreiden over twee plaatsen, die in de volgende zangen voorkomen. De eerste betreft Zorgvliet, *de schepping en het gewezen landgoed van onzen achtbaaren* CATS. *Juist toen ik bezig was met aan den edelen Grijsaart eene hulde te bewijzen, die hij zo zeer verdient en mijn hart hem zo gaarn toebragt, berichtte men mij, dat* Zorgvliet *zijne geheele oude gedaante stond te verliezen, en waarschijnlijk in eene herberg, tot openbaar vermaak geschikt, zou veranderd worden. Ik ontveins het niet, mijn gevoel werd door dit denkbeeld beledigd, en de ver-*

ontwaardiging dreef mij eenige vuurige versen ter penne uit. Ik hield het voor onmooglijk, en het verheugt mij, dat ik mijnen Landgenooten recht heb laaten wedervaaren, nu ik van achteren meer naauwkeurig hoor, dat Zorgvliet, *hoe zeer dan ook eenige verandering ondergaande, tog nog altijd een bijzonder Landgoed gebleeven zij, dat, als zodaanig, onder alle herscheppingen de gedachtenis van* CATS *levendig zal houden.*

Men verbeelde zich intusschen niet, dat ik de eenige ben, die voor het Nakroost eene soort van heiligheid aan de plaats hecht, die eertijds door een groot Man aangelegd en bewoond werd, of hier meer gevoeld heb, dan men eigentlijk gevoelen moest. De bevallige Dichter DE LILLE *geeft het in zijn* Poëme: Les Jardins, *onder de overige voorschriften, als een regel op, dat men de plaats van een beroemd Man in haaren ouden stand behoore te laaten, en noemt de kunst, die 'er vervolgens iets aan zou willen verbeteren, eene heiligschennige kunst. Men hoore hem zelven:*

> Ah! si dans vos travaux est toujours respecté
> Le lieu par un grand homme autrefois habité,
> Combien doit l'être un sol embelli par lui-même!
> Dans ces sites fameux c'est leur maître qu'on aime.

Loin donc l'audacieux qui, pour le corriger,
Profane un lieu célebre en voulant le changer!
Le grand homme au tombeau se plaint de cet outrage,
Et les ans seuls ont droit d'embellir son ouvrage:
Gardez donc d'attenter á ces lieux révérés;
Leurs débris ont divins, leurs défauts sont sacrés.

Zo wordt de plaats van POPE, Twicknham, *drie uuren van Londen*, *aan de boorden van den Teems gelegen*, *schoon thans in een ander Geslacht overgegaan*, *tot op dit oogenblik door derzelver tegenwoordigen Bezitter*, *uit achting voor de nagedachtenis van* POPE, *geëerbiedigd:*

Tel j'ai vu ce *Twicknham* dont POPE est créateur;
Le goût le défendit d'un art profanateur,
Et ses maitres nouveaux, révérant sa mémoire,
Dans l'oeuvre de ses mains ont respecté sa gloire.

Ik laat POPE, *als Dichter*, *volle gerechtigheid weder vaaren*, *maar ik vraag*, *of*, *alles bij een genomen*, CATS *minder voor zijn Vaderland*, *minder voor zijne Landgenooten geweest zij?*

De andere plaats, *daar ik op doelde*, *spreekt van* NEWTON, *als of hij in de laatste jaaren van zijn leven tot de*

kindschheid zou vervallen zijn geweest. Ik meende dit ergens van hem gelezen te hebben, maar, bij nader onderzoek, heb ik reden om aan de waarheid 'er van te twijffelen. Intusschen blijft de tegenwerping, die ik in mijnen laatsten Zang poog op te lossen, 'er even zeer door in haar geheel. Of het NEWTON, *of een ander Wijsgeer geweest zij, doet weinig tot de zaak zelve, daar het toch altijd zeker blijft, dat meer dan één voortreffelijk mensch, tot eenen zekeren ouderdom geklommen, aan zijne voorige vermogens ontzonk, en tot de nietigheden der kindschheid wederkeerde.*

En nu, tot besluit, de Lierzang, daar ik van gesproken heb:

XIII

Aan Alcestes.

Wat klaagt ge, ALCEST! 'er leeft een God!
Dit, Vriend! verzoene u met uw lot;
Zijn Wijsheid koos uw pad, uwe eeuw, uw tochtgenooten. -
Hoe! waant gij, dat een zaadje daar,
Dat voor ontwikkling vatbaar waar',
Verstikken zal in 't hart, daar 't eens in was beslooten?

XIV

‘Bemoediging ontwijkt uw schreên;
Uw eenzaam hart gevoelt alleen
En teert staêg op zichzelv'; uw veerkracht schijnt versleeten...’
Dit doodt, 'k beken 't, de hovaardij;
Maar zinkt 'er waare grootheid bij?
Neen! die behoeft slechts God en de uitspraak van 't Geweten.

Dit blijft u bij, en gij, gij treurt? -
Gij werkt, ook waar gij 't niet bespeurt,
Op al wat u omringt - geen pooging gaat verlooren!
Hoe vaak was de Eedle lang niet meer,
Als uit zijn werkzaamheên weleer,
Nog deugd en menschenheil voor 't Nakroost wierd gebooren?

Geloof, geen zaadje valt, hoe teêr,
Verlooren op den akker neêr.
ô Zaaiën wij, mijn Vriend! - 't gevolg zij Hem bevolen,
Die dikwerf de eerste vonk van 't licht,
Dat volgende eeuwen duur verpligt,
Lang door een' donkren nacht onmerkbaar om doet doolen.

XV

De roos, die in woestijnen bloeit,
De beek, die tusschen rotsen vloeit,
De purpren lentewolk, die op een zandzee droppelt,
't Gestarnte in volle majesteit,
Maar over streeken uitgespreid,
Waar nooit een menschlijk hart van vreugd of weedom poppelt;

Zou dit, hoe vruchteloos 't ook schijn',
Gods Wijsheid minder waardig zijn,
Om dat, voor 't brein eens worms, hier werk en doel wit strijden?
Neen, niets, wat hier der rede ontwijk',
Is doelloos in Gods gantsche Rijk -
Een zandkorl minder en het groot Heelal zou lijden!

ALCEST! of 't oog hier lagcht of schreit,
De grenspaal blijft onsterflijkheid -
Nog luttle schreden en wij zijn op 't stof verheeven,
En 't zaad, hoe ook in smart gezaaid,
Wordt juichend door ons afgemaaid,
En de oogst is rijk genoeg om eeuwig op te leeven.

XVI

Zinkt met uw' jongsten levenslust
Uw moed? - Is 't vonkjen uitgebluscht,
Het laatste vonkje lichts, daar 't oog nog op kon gissen? -
ô Zeg - en juich in 't grootsch verschiet:
'Hij leeft, die mij onttrok aan 't Niet.
Aartsgoedheid is zijn naam - zijn plan kan nimmer missen!'

Eerste zang.

De ouderdom.
Eerste zang.

Zo vloog, een pijl gelijk, dat aantal jaaren heên,
Dat in 't vooruitzicht mij zo dikwerf eeuwig scheen! -
Ik peins, herdenk, herroep - maar alles is vervloogen.
Slechts schaduwen van vreugd verrijzen voor mijne oogen.

Ach! mat en straalloos is de glans daar elk meê prijkt;
Toch grijpt mijn hand nog toe - maar 't ijdel luchtbeeld wijkt!
Een traan van weemoed komt mijn bang gevoel verzoeten,
En 'k zie, voor al 't verschiet, een graf aan mijne voeten! -

Nog groent voor mijn gezicht dat mollig oevergras,
Dat in mijne eerste jeugd zo vaak mijn rustplaats was,
Toen nog een leven voor mijne oogen vrolijk blaauwde,
Toen 't kleenst vooruitzicht van genot en wellust daauwde,
En ik van uit mijn wolk, op 't gantsche levenspad,
Geen enkel roosjen zag, dat ooit een' doren had,
En dan onmerkbaar, door verbeelding zoet bedroogen,
De schoonste ontwerpen schiep met toovrend alvermogen.

Beschaduwd van een' Eik, wiens stam mij steunsel bood,
Dreef voor mij heên een Beek, die uit een zandduin vlood.
Daar zat ik aan haar' rand, in stil gepeins verlooren. -
Natuur had deeze plek tot mijmerij verkooren.

Niets hoorde ik dan den wind, die 't zuizend loof bewoog,
In 't beekje zakte en morde, en dan weêr opwaards vloog;
Niets zag ik om mij heên zich roeren of bewegen
Dan d'enklen Vogel, aan den oever neêrgezegen,
Het schomlend licht en bruin, door d'Eik in 't vocht verwekt,
Het zagtbewogen riet, door 't golfjen staêg gelekt,
Het springend vischje, dat naar 't spartlend wormpje streefde,
En 't populierblad, dat in 't helder water beefde.
Wat aanzijn, vol van roem, rees daar niet voor mijn oog!
Hoe ademde mijn borst bij elke deugd omhoog!
Hoe wenschte ik 't leven zelv' voor haar bezit te waagen!
Wat loon scheen mij te groot om 't moedig natejaagen! -
ô Edel, fijn gevoel der eerstöntloken jeugd,
Uw teelt zij droom, gij blijft de kiem der waare deugd!
Wie nooit, als jongling, in dien droom zich mogt verliezen,
Zal schaars, als man, haar pad, haar moeilijk pad, verkiezen.
Gij kleedt, naast Vriendschap, Liefde, en alles wat ons vleit,
De Deugd in 't ligt gewaad der teedre zinlijkheid.
Ons hart ontsluit zich en zij zweeft 'er vrolijk binnen.
Gij hecht haar toverbeeld aan alles, wat wij minnen;

Geen heil, dat zonder haar aan 't zwellend hart behaagt,
Geen roosje, dat ons boeit, en niet haar beeldtnis draagt.
Die lieve lente zwicht, gebloemte en jeugd bezwijken;
Het ligt gevoelen moet voor 't moeilijk handlen wijken;
Reeds steekt de distel, waar nog korts een roosje blonk,
En pligt eischt foltring, waar eens neiging wellust schonk.
Nu is het luchtgebouw van aardsch genot verslonden,
Maar 't hart voor eeuwig aan 't belang der Deugd verbonden.
Wat eens de teêrste liefde in 't jeugdig bloed verwekt,
Blijft steeds een diep gevoel, dat ons tot gids verstrekt,
Schaars ons geheel begeeft, en, onder 't angstigst strijden,
Voor 't eens geliefde beeld met hoogen lust doet lijden.
Hoe zalig droomde ik daar een leven zonder smart!
Wat beelden reezen en verzwonden voor mijn hart!
Wat lieve Schoonen zag mijn oog, met stil ontroeren,
In ieder beekje staan, uit ieder boschje loeren,
Nu, kunstloos als Natuur en tot haar' wenk gereed,
Eenvouwig prijkende in 't Arkadiesch herderkleed;
Dan, met het lugtig gaas der Nimsen slechts omtoogen,
Door 't koeltje zagt gevuld, of schalks ter zij' bewoogen.

Nu, op een zoodenbank, voor 't zonnevuur gedekt,
Bevallig, goêlijk, in mijne armen uitgestrekt;
Dan, zweevende aan mijn zij' door veld en wandeldreeven,
En alles om mij heên bezielende met leven.
Wat wist mijn hart daar van een eenzaam traanendal?
Een waereld rees en zonk, naar dat mijn wenk beval!
Zij bleef mij Paradijs, hoe immer 't noodlot keerde;
Ik zag, gevoelde en smaakte al wat mijn ziel begeerde.
Maar welk een schepping ik mij zelven ooit verkoor,
In welk een' zoeten droom zich ooit mijn hart verloor;
Een nedrig plekjen gronds, ver van 't gewoel der Steden,
Door koel geboomt' gedekt, door koeler vocht doorsneden;
Een teedre hartvriendin, die mij 't heelal daar was,
In wier aanminnig oog ik mijnen hemel las,
In wier geklemden arm mij ramp en zorg verdweenen,
En ik de hoogste smart genoeglijk weg kon weenen;
Die mij mijn grootheid schonk, door mij haar' prijs verwierf,
Die in mij aêmde, dacht, gevoelde, leed, en stierf;
Was immer 't eerst genot, dat ik mij ooit verbeeldde,
En onder duizenden mijn zoetste droom van weelde! -

Dat donkre voorgevoel der reinste eenstemmigheid,
Dat stille smachten naar een toekomst, die ons vleit,
Die onbestemde trek naar onbekend genoegen,
Die 't hart zoo lieflijk knelt, de borst zo zagt doet zwoegen,
En beurtling lijden wekt en 't grievendst leed verzacht;
De kiem der Liefde alleen was al mijn toverkracht.
En week haar zoet bedrog, verdween in 't eind' mijn Eden,
De hoop bleef aan mijn zij' door woud en velden treden;
Ik zag haar bloemenpaên, en door haar voordgeleid,
Blonk 't afgezonderds! oord voor mij van zaligheid.

En nu - 'k was Echtgenoot, 'k was Man, 'k was Vader. Jaaren
Zijn met hun vreugd en smart onmerkbaar weggevaaren.
Mijn Lente, Zomer, Herfst zijn als een schaauw daar heên.
Het langst verschiet rukte aan, werd heden, en verdween.
't Geen eens met zo veel heils van vooren scheen omwonden,
Is met den stroom des tijds reeds achter mij verslonden;
't Is al voorleden, wat op aard' mij heeft gevleid,
En de Ouderdom alleen is tegenwoordigheid.

Nog dekt mij de eigen Eik, wiens schaauw mijn jeugd bekoorde;
Nog murmelt de eigen Beek, die ik toen murmlen hoorde;
Een naauwlijks zichtbaar stip dreef ongemerkt voorbij,
En 'k denk een leven na, toen nog verschiet voor mij! -
Waar is die hooge deugd, daar 'k eens zo zoet van droomde?
Die moed, die, eens ontvlamd, voor geen gevaaren schroomde?
Dat effen levenspad, door zielrust steeds bedaauwd,
En daar bij elken stap een schooner uitzicht blaauwt?
ô Droom van Grootheid, Deugd, hoe ras zijt gij vervloogen!
Ik staarde op lauwren - ach! een val staat voor mijne oogen!
Gij rijst niet op den wenk van 't werkeloos gevoel,
Maar eischt een leven bij een onverwrikbaar doel.
Niet ijlings rijpt de Herfst en schenkt zijn vrucht aan de Aarde.
Onmerkbaar klimt de mensch tot hooge menschenwaarde.
Een aantal kleinigheén, bestendig trouw betracht,
Geen sprong, heeft ooit iets groots op aarde voortgebragt.
Een vonkje drifts te ontvliên, een kleen gemis te lijden,
Waarheên ook neiging wenkt, steeds voor den pligt te strijden;

Bij elke nederlaag, op de eigen gloriebaan,
Voor eenen nieuwen strijd met moed weêr op te staan;
Hoe kleen de vordring zij, toch rustloos 't wit te naaken;
Zie daar wat hier in 't eind het hoogste doel doet raaken,
Den eedlen stervling vormt, die eens zich zelv' gebiedt,
Den zwaarsten pligt betracht en zaligheid geniet.
Nu staaren wij hem aan met al zijn deugd omtoogen.
Van duizend pogingen treft de uitkomst slechts onze oogen.
De onmerkbre voortgang tot de kruin des bergs verdween.
Wij zien van jaaren strijds de jongste zege alleen.
Daar zinkt, bij zulk een grootte, ons laatste zelfvertrouwen,
Wij waanen in dien mensck een' halven god te aanschouwen.

Zo staart de Reiziger, aan Romes grond geboeid,
De trotsche buizen aan, waar door de Tiber vloeit.
Hij schouwt haar' vasten stand, waar volkren, eeuwen vlooden,
En twijffelt of 't een werk van menschen zij of Goden.
Nu denkt hij d' aanvang na, en zwijmt bij 't grootsch besluit.
Eene enkle spade stak den eersten aardklomp uit;

Een handvol stofs verrees om 't nietig werktuig heenen.
Miljoenen volgden, en miljoenen weêr verdweenen.
Wie, bij dit kleen begin, 't gevolg van elke kracht
Zich in betrekking tot het doelwit had gedacht,
Of, waar het trotsch ontwerp stond voor zijn oog getekend,
Het aantal spaaden tot die schepping had berekend,
Waar moedloos, daar geen hoop hem meer in de oogen blonk,
Op 't aardrijk neêrgestort dat aan zijn kracht ontzonk.
En toch uit elke spaê, hoe zeer in schijn verlooren,
Werd, eindeloos herhaald, het Godenwerk geboren.
Zo grijpt geringe kracht de teelt der eeuwen aan,
Slegt bergen, dwingt natuur, en temt den oceäan.

O Zellefkennis, kunst, die wij zo zuur verwerven!
Ach! waarom moet de Jeugd u in een' tijdkring derven
Waar haar het beeld der Deugd zo schoon in de oogen blinkt,
Maar zij, bij uw gemis, zelfs door haar' adel zinkt!
Wat werd van 't groot ontwerp, dat toen mijn hart zo streelde?
Wat van de zege, die ik mij zo ligt verbeeldde?

Was ieder zoet gevaar ook van nabij zo kleen,
Als 't mij bij 't voorgevoel en in de verte scheen?
Hoe vaak heeft zinlijkheid mij zonder strijd veroverd,
En door een' enklen lonk mij in haar' arm getoverd!
Hoe vaak op roozendons mijn rede in slaap gesust,
En menige eedle kracht wellustig uitgebluscht!
Hoe menig kostlijk uur, vol jeugdig alvermogen,
Is met de schimmen, die ik najoeg, weggevloogen!
Hoe menig nuttig zaadje is in mijn hart verstikt,
Dat, eens tot vrucht gekweekt, mij eeuwig had verkwikt!
Wat magteloosheid zucht, waar sterkte moed moest teelen!
Wat driften heerschen, waar de reden moest beveelen!
Wat lusten, lang gevolgd, ach! langer nog beschreid!
Ontvingen almagt, slechts door mijn toegevendheid!
Hoe menig oogenblik, vol reine hemelwaarde,
Dreef nutloos mij voorbij, verbeuzelde ik aan de aarde!
Hoe menig uitzicht, dat geen tijd ten grens verstrekt,
Ligt met een handvol stofs voor mijn gezicht bedekt!
Gelukkig, dat mijn hart, bij zoo veel stof tot traanen,
In d'afgelopen nacht niet elke star ziet taanen,

Maar onder 't naberouw, dat thans mijn ziel verslindt,
Ook daar bij poozen nog een vreedzaam rustpunt vindt.
Mijn reden, 't rein gevoel, mij hier ten gids gegeven,
Zijn niet ten eenenmaal hier ongebruikt gebleeven.
'k Heb met een eerlijk hart de waarheid steeds begeerd,
Haar ongeveinsd gezocht, en als Gods wenk vereerd.
'k Heb nimmer, waar mijn oog een' lichtstraal dacht te ontdekken,
Om lief of leed gepoogd mij aan zijn' glans te onttrekken.
'k Heb nooit om aardsch genot of gunst zijn kracht bestreên,
Maar, moedig op zijn heil, mijn eigen weg betreên.
'k Eerbiedigde in den mensch zijn' oorsprong en zijn waarde.
'k Heb vroeg reeds in zijn deugd zijn' rang gezien op aarde,
En, afgezonderd van geboorte, goud en magt,
De menschheid om haar zelve in ieder mensch geächt.
't Verstand mij toegedeeld, mijn krachten en mijn gaven,
Zijn niet geheel door mij in 't nietig stof begraaven.
Kunst, oeffning, wetenschap, heeft steeds mijn ziel bekoord,
En ligt, dat iets van haar thans aan mij zelv' behoort.
'k Beken, mijn ouderdom had rijker kunnen wezen;
Maar 'k heb toch nog genoeg om geen gebrek te vreezen.

Ach! zinkt mijn moed in 't stof bij duizend blikken neêr,
Een enkle keert voor 't minst met stille zielrust weêr;
Hij zweeft, vol zoet genot, door mijn verlopen leven,
En durft, vol stille hoop, ook in de toekomst zweeven.
God! zou het hoogmoed zijn, dat dit mijn hart belijdt,
En vrolijk zich der vreugd bij deeze erkentnis wijdt? -
Neen, 't is het offer, in uw eerkoor opgehangen
Met traanen in mijn oog, met schaamrood op mijn wangen.
Ik voel, ik voel het diep, met duldelooze pijn,
Ik ben niet, groote God! wat ik had kunnen zijn;
Maar 'k juich ook: 'k Ben toch iets! niet alles ging verlooren!
Ach! zou een valsch gevoel die taal van 't harte smooren?
Neen, zij verheff' mijn schuld, maar melde uw' roem met een
Al 't kwaade kwam van mij, al 't goede uit U alleen!

En nu dat schoon verschiet van loutre zaligheden?
Die Vriendschap tot den dood? dat stoorloos Huuwlijks-eden?
Ach! was de waereld, daar mij 't werklijk lot toe riep,
Aan 't lieve beeld gelijk, dat mijn verbeelding schiep?

ô Heil, zo dwaas gezocht! ô ramp, zo dwaas ontdooken!
Hoe wreed hebt ge aan mij zelv' mijn dwaaze keus gewrooken!
Hoe menig onspoed bragt in 't eind' mij zielrust aan!
Hoe menig lieve roos groeide uit een' zilten traan!
De luttle wijsheid, die mijn zinlijk hart vergaêrde,
Droop van een' doorenstruik, die eerst mij afschrik baarde;
De wijndruif, die mijn' mond den zoetsten nasmaak gaf,
Groeide aan een' Kerkhofmuur of op een eenzaam graf.
Hoe menig bloem, die me uit de verte in de oogen gloeide,
Was van nabij slechts gras, dat op gebeente bloeide!
De glans, die mij verrukte en smachtend toe deed treên,
Was vaak een doodshoofd, dat de middagzon bescheen!
Hoe diep, Aartsgoedheid! waar de stervling hier gezonken,
Hadt Gij zijn heil en ramp niet aan uw' wenk geklonken!
Hij smacht naar waar geluk, bejaagt het levenslang,
Maar dwaaling, zinlijkheid, vooroordeel stiert zijn' gang.
Hier, blinkt een waterblaas hem aan met duizend kleuren,
Hij staart; de wensch ontvlamt; hij naakt en ziet haar scheuren;
Daar grijpt hij naar genot; het zwicht, en 't eenzaam hart
Omhelst, voor 't beeld der vreugd, 't afzichtig beeld der smart.

Ach! duizendmaal ontvlamd, en duizendmaal bedroogen,
Wordt 't eigen hart op nieuw door de eigen zucht bewoogen!
Gij hoort die zucht, door 't geen hij wenscht hem toe te staan;
Gij hoort die zucht, door 't geen hij wenscht hem af te slaan.
Uw Wijsheid schouwt voor hem, waar nevlen hem bedekken;
Uw Liefde kiest, waar hem zijn keus tot ramp zou strekken;
Gij wilt zijn waar geluk, of 't hart hier juiche of lijd',
En 't zij ge ontzegt of geeft, uw gunst verhoort altijd.

'k Beken, 'k zag menig heil mijn smachtend oog ontzinken;
't Heb vaak den treurkelk tot den bodem moeten drinken;
Maar toch verzwolg de som van 't goede, in elken staat,
In elken levenskring, onëindig die van 't kwaad.
'k Zag vaak een vriendschap, daar mijn hart aan was verbonden,
Mijn eerlijk hart ten trots, voor kleen belang geschonden.
'k Heb op den stillen rand van menig graf geweend,
En, lijdend, menig traan met lijdenden verëend.
Maar uit die traanen zelfs ontlook vaak reine weelde,
En zoeter, eedler troost, dan immer blijdschap teelde.
Ook uit een lijkbusch en den zwartsten nacht van smart
Kiemt dikwerf wellust voor 't gevoelig deugdzaam hart.

Heeft menig rein genot mij voor en na begeven,
Mijn Gade en Kindren zijn mij altijd bijgebleeven;
'k Heb staêg nog Vrienden, wier waardij mijn hart gevoelt,
Wier echte vriendschap door den nood niet werd verkoeld.
Een reeks genoegens, die mijn hart nog op blijft gaêren,
Zijn voor mijn' Ouderdom wat zij mijn jeugd eens waren.
Nog 't eigen stille Land verheft mij boven 't lot;
Nog menig huislijk dier vermeerdert mijn genot.
Getrouwe Lindor! zou mijn hart u hier niet noemen,
Of zou het rein gevoel dit dankbaar bloempje doemen?
Gij volgde menigmaal mij op mijn eenzaam pad,
Als ik in mijn gevolg slechts smart en kommer had,
En alles om mij heên den vreugdelooze mijdde.
Ik zag, ik merkte u niet - gij juichte aan mijne zijde.
In mijne schaduw kende uw leven geen verdriet.
Waar mij mijn noodlot voerde, uw oog verliet mij niet;
Het woekerde om de gunst dat u mijn hand slechts streelde.
Nu lekte gij die hand met onvermoeide weelde,
Dan kwispelstaartte uw hart mijn hart al vleiënd aan;
Eén woord, één blik slechts, en uw vriendschap was voldaan.
Ja, zo veel liefde moest in 't eind' mijne aandacht wekken,
Gij wist mij van mijn smart bij poozen aftetrekken.

Ik zag dan om mij heên geen loutre woestenij;
Ten minsten nog één dier vond zijn geluk in mij.

Ach! 'k hoor van hier den wind door 't loof der dennen ruischen;
Ik hoor het water om het eenzaam eiland bruischen,
Dat eens tot rustplaats aan uw' dooden romp verstrekt,
Dat eens uw koud gebeent', getrouwe hond! bedekt.
Hoe treurig slinkt mijn ziel op dit verschiet ter neder...
Nog oogenblikken, en ik zie ook u niet weder!
Daar rust de goudvink reeds, die eens voor mij slechts zong,
Voor mij, vol levensvreugd, van rikje op rikje sprong.
Daar rust de tortel, die mijne eenzaamheid verblijdde,
En heel zijn aanzijn aan mijn gunst en vriendschap wijdde.
Ligt met u de enkle trits, die zich op aarde vindt,
En mij belangloos om mij zelven heeft bemind.
ô Rust dan zagt, mijn dier! - nooit zal ik u vergeten.
'k Weet uw bestemming niet; ik poog die niet te weten.
Gij sluimert veilig in de handen van uw' God.
Hij zorgde vaderlijk voor uw en voor mijn lot.
In u heeft mij zijn gunst zo dikwerf troost gegeven;
In mij schonk u zijn liefde een zacht, genietend, leven;

Maar dit, dit weet ik, wat dan immer moog geschiên,
'k Zal altijd u met vreugd, met wellust, wederzien;
Een traan zal u ter eer nog vaak mijn oog ontvloeiën,
En 't koele plekje gronds, dat u bedekt, besproeiën.

En nu - is 't overschot, ook van mijn dagen, kleen;
Is menig kostlijk uur me al beuzlend hier ontgleên;
Zijn lutle jaaren slechts mij nog op aard' beschooren;
Van 't laatste levensperk zij niets voor mij verlooren!
'k Bepeins, eer de ouderdom mij als mijn jeugd ontsnelt,
Al 't nut, al 't voordeel, dat zijn wijs gebruik verzelt,
Wat bloempjes zijne hand al beevend nog kan plukken,
En ook de rampen, die van lieverlee hem drukken.
Ligt dat in zijne schaaûw nog menig roosje bloei',
En menig eedle vrucht op zijne rampen groei'.
Hoe 't zij, nog eer hij naakt, wil ik zijn waarde kennen,
Wil ik mij aan zijn' eisch en mijne taak gewennen.
Zo voel ik, bij zijn komst, wat mij zijn zegen zij,
Zo drijft geen oogenblik mij nutloos meer voorbij.
Mijn jongste tijd is daar, 'k wil woekren met zijne uuren.
Wat thans mijn hart vergaêrt, moet de eeuwigheid verduuren,

Mij laaven onder smart, mij troosten in den nood,
En zelfs mij wreeken op den tijd, die mij ontvlood.
Al wat mij bijbleef uit de jaaren, die vervloogen,
Moog thans mijn rein genot op 't eenzaam veld verhoogen,
Al wat mijn hart verzuimde en aan mijn heil thans faalt,
Zij ongeveinsd betreurd, en moedig ingehaald.
Ook uit de dwaasheid van mijn vroeger levensjaaren
Zal ligt mijn ouderdom voor zich nog wijsheid gaêren.
Hoe duur ik van den tijd de droeve ervaaring kocht,
De reden zelv' heeft vaak haar lessen opgezocht.
Hier op het zalig veld wil ik haar lessen hooren,
Hier, waar geen driften meer mijn peinzende aandacht stooren,
Geen valsche grootheid mij met ijdle schimmen vleit,
Geen wuste neiging 't hart door zoet bedrog misleidt.
Hier zal de reden mij voortaan tot leidsvrouw strekken,
Natuur haar rijke bron aan mijn behoefte ontdekken,
En in haar stillen schoot zal vreugde, zonder schijn,
Genoegen, zonder praal, mijn duurzaam erfdeel zijn.
Mijn roos bloei nedrig op, zij zal geen dorens draagen;
Geen worm zal in 't geheim aan haare wortels knaagen,
En als haar rein genot in 't eind' mij moet ontstaan,
Lagcht mij 't herdenken nog met zoeten wellust aan.

Zo worde meer en meer het eindperk van mijn leven
Een zomeravond, als de storm is afgedreeven,
De laatste straal der zon in 't heldre westen daalt,
Maar 't lieflijk tintlend rood nog van de kimmen straalt.
Dan moog van lieverlee 't verschiet mijn oog ontwijken,
't Zal ras te schooner in de morgenglansen prijken.
Zo moog mijn ouderdom geen uitzicht hier meer biên,
'k Zal vrolijk door het graf in eedler waereld zien,
Hier daaglijks met den dood, als met een' vriend, verkeeren,
En, eer mijn nooduur slaat, de kunst van sterven leeren.
Op dat mijn overgang eens zacht en vreedzaam zij;
Ik hier, bij poozen, reeds mij in 't verschiet verblij',
Het mindrend overschot van uuren juichend telle,
En zielrust mij voortaan tot aan mijn graf verzelle.

ô Zielrust, hoogste goed, dat hier de stervling smaakt,
Die elken beker tot een' wellustbeker maakt,
Den storm der driften temt, de felste smarten leenigt,
En ons, in elken weg, met Gods bestel verëenigt;
Die 't hobbligst levenspad met malsche roozen strooit,
En zelfs de barste rots in 't kleed der lente tooit!

Daauw stoorloos in mijn hart, en wat mij mooge ontzinken,
Mijne eenzaame ouderdom zal van genot nog blinken,
Zal, met natuur, zich zelv' en 't vreedzaam veld voldaan,
Bij poozen nog de lier met jeugdige aandrift slaan.
Dat slechts in 't middaguur verfrissende avondwinden
Mij zacht omzuizen, zacht mij aan mijn rustplaats binden;
Dat daar het dennenwoud mij lieflijk tegenruisch',
't Gemor eens watervals me in zoete sluimring bruisch',
Het ver geloei van 't vee mijn kalmte nog vermeêre,
En in de bovenlucht een vogel kwinkeleere;
Of, zo bij dit genot nog iets mijn ziel bekoor',
Dat dan uit mijn geboomt' geen enkel hutje boor'
Waarin geen levensvreugd het vreedzaam hart bejegen',
Dat, bij zijn stil geluk, niet soms mijn aanzijn zegen',
Dat, als de koele nacht om zijnen kleiwand daalt,
Niet met een' dankbren traan mijn' naam bij God herhaalt!

Tweede zang.

De ouderdom.
Tweede zang.

Welk naauwlijks leevend Rif kruipt daar aêmechtig heenen?
Zijn hoofd zinkt naar den grond, zijn krachten zijn verdweenen;
Een stok rilt in zijn hand en komt zijn' nood te staê;
Zijn beenen wagglen, en het ligchaam beeft hen na.

In ieder voren van het diepgerimpeld wezen
Is onrust, kwaade luim, en zelfverwijt te lezen.
Hij gromt bij elke vreugd, die 't schuldloos hart verblijdt,
Belastert wat hij ziet, en prijst den ouden tijd.
Geen voorwerp streelt zijn donkre, in vocht verzonken, oogen;
Zijn wensch is foltering, zijn pooging onvermogen.
Hij denkt 't voorledene in - 't is heên, en baart slechts smart.
Hij schouwt de toekomst aan, en wanhoop knaagt zijn hart
De laage zinlijkheid gloeit door zijn bleeke kaaken,
Wreekt en vernietigt staêg haar eigen schijnvermaaken.
De drift bleef leeven, maar 't genot ontzonk zijn kracht;
De neiging woedt nog, maar voldoening mist haar magt.
Afschuuwlijk beeld, dat zelfs natuur schijnt aan te randen! -
Zo kwam geen menschheid ooit, ô Schepper! uit uw handen! -
‘Wel nu, 't is de Ouderdom, van zijn gevolg omringd,
Wiens zegen ieder wenscht, wiens lof uw lier bezingt.’ -
Hoe dit, dit de Ouderdom? - Neen, ik kan in die trekken
Geen zweem van 't staatig beeld des Ouderdoms ontdekken.
'k Zie slechts, hoe zeer ik staar, in ieder trek, hoe kleen,
Verwoeste menschheid, en vermoorde jeugd alleen!

Mijn Grijsäart... maar genoeg; bezie hem zelv', hij nadert.
Schouw, tachtig winters zijn reeds op die kruin vergaderd!
De Tijd trok vorens door dat eens zo glad gelaat,
Maar geen, waarin als nog geen kracht te lezen staat.
Zij mogen van een wond uit vroeger strijd getuigen,
Zij melden tevens, hoe de driften moesten buigen,
De Reden overwon, en sinds alleen hem leidt;
En ieder rimpel leent hem nieuwe majesteit. -
Hoe vreedzaam schouwt zijn blik! Zijn oog ziet als te voren;
't Schijnt eer verzadigd, dan voor zinlijk schoon verlooren.
Een krans van zilvren hair vlokt van het achtbaar hoofd.
Het vuur der oogen is getemperd, niet gedoofd;
Aan de avondzon gelijk, die, naadrende aan de kimmen,
Den effen hemel van een zachter glans doet glimmen.
Zo straalt zijn vreedzaam oog, verzoend met aarde en graf,
Nog kalmte in 't edel hart, en dwingt het eerbied af.
Zijn tred verraadt geen smart: de vastheid stiert zijn gangen.
Gezondheid ziet haar roos nog gloeiën op zijn wangen;

Nog plukt hij elke bloem, die voor zijn voeten bloeit,
En die zijn' wijzen wensch aan haar genot nog boeit.
De Jeugd strijdt om zijn gunst en blijft zijn' raad verëeren.
Zijn kalm genoegen kan haar eigen vreugd vermeêren.
Elk wenscht zijn' ouderdom voor zich als 't heerlijkst lot,
Wijdt zich der deugd, en wacht hem needrig af van God.

Mensch! Proefstuk van Gods hand, Beeld van 't volmaaktste Wezen!
Hoe diep gezonken, of hoe hoog aan 't stof ontreezen!
Het zedelijk gevoel, ten gids u meêgedeeld,
Juicht bij het laatste, beeft te rug van 't eerste beeld.
Maar weet, waar de oorzaak werkt, kan niets 't gevolg beletten.
Natuur is vastgeboeid aan onverwrikbre wetten.
Zij volgt een eeuwig plan, door tijd noch stof gestoord.
Nooit bragt het dennenzaad den eedlen ceder voort.
Geen wilde doorenstruik zal zoete druiven geven.
Wie 't loon der deugd hier toeft, moet voor de deugd hier leeven.
't Natuur- en Zeeden - rijk staan onder Gods gebied.
Al wat hier de orde stoort, ontkomt die schennis niet.

Oorspronglijk werd geen ramp, geen smart op aard' gevonden.
't Heeläl was aan Gods wil, wij aan de deugd verbonden.
Daar schond de Mensch zijn' pligt, door zinlijkheid verleid,
En oogste rampspoed voor gedroomde zaligheid.
In de uitkomst deed een God de zeekre redding dagen.
't Afschuuwlijk zeedlijk-kwaad moest zijn ontwerp nog schraagen.
Hij wilde ons eindlijk heil - daar sprak zijn liefde in smart,
En de Aard' had geen genot, geen vreugd, voor 't schuldig hart.

De bron der meeste weên, die met de jaaren steegen
Is niet in d'ouderdom, maar in den mensch gelegen.
Dezelfde grijsheid, die der deugd nog roosjes biedt,
Scherpt ieder distel voor de wroeging en 't verdriet.
Een welbestede jeugd, een nuttig manlijk leven
Zal aan den ouderdom de zoetste vruchten geven;
Terwijl verkrachte deugd, aan zingenot gepaard,
Met veertig jaaren reeds den zwakken Grijsäart baart.

Wie hier, nog jong, gezond, en rijk in eedle krachten,
Den nutten zaaitijd om een' zweetdrop dorst verachten,
Ziet treurig bij den oogst zijn veld vol dorens staan,
En ach! de tijd vloog heên - zijn krachten zijn vergaan!
Het kalm herdenken, dat den eedlen mensch kan streelen,
Doet hem in al het wee der bangste wroeging deelen.
Natuur vergunt hem rust, zijn zwakheid eischt haar heul,
Zijn hart ontvlugt haar, en die rust strekt hem ten beul.
Hij moet ondanks zich zelv' op nagedachten teeren,
En voelt door elk van haar zich op het diepst verneêren.
De tegenwoordigheid is ledig, zonder vreugd.
't Voorleedne grimt hem aan en wreekt op hem de deugd.
Door wijsheid eens bestuurd en kiesch in zinvermaaken,
Had hij al 't heil der aard' hier jaaren kunnen smaaken,
En dan waar de ouderdom zijn' rijpgeworden geest
De rusttijd der natuur, haar zoetste wensch, geweest.
Ach! nu verzwolg hij in één dag het heil van jaaren,
En bleef wanhoopig op het ledig uitzicht staaren.
Hij noemde woeling vreugd, bedwelming zoet genot,
Ontwaakte, zag zijn' waan, en lasterde zijn' God.

Maar de eigen rust - hoe zagt is voor de deugd haar zegen!
Hoe vrolijk klopt haar 't hart des eedlen Grijsäarts tegen!
Zij is hem, wat de bron in Zaara's wildernis,
Na zo veel zweets en stofs, den matten Pelgrim is.
En de eenzaamheid - hoe kalm treedt hij haar schaduw binnen!
Hij minde staêg haar nut, zou hij haar zoet niet minnen?
Wat in haar' stillen schoot der zinlijkheid ontstaa,
Hem volgt 'er zijne deugd, zijn kunde, en zielrust na.
Op een' bemosten tronk in 't Beukenwoud gezeten,
Verkeert hij met zich zelv', en kan 't heeläl vergeten.
En 't zij hij lieflijk droomt bij 't ruischen van een bron,
Of op het purper staart der zinkende avondzon,
Of door een' blik op God zijn aanzijn voelt vergrooten,
Is 't waar geluk met hem in d' eigen kring beslooten,
Het staatig schemeruur, de kalme rust van 't veld,
Het lieflijk avondrood, dat schooner nacht nog meldt,
Het domlig licht van 't woud, waar duizend vonken speelen,
Die duizend schaduwen, geduurig doodscher, teelen,

't Baart al hem stil genot en ongestoorden vreê.
De nacht neemt telkens toe; zijn zoete zielrust meê.
Hij schouwt een waereld, vol beweging, om zich heenen;
Een ademtocht des winds - en alles is verdweenen! -
Het koeltje mort op nieuw en ritselt door de blaên,
Hij ziet voor zijn gezicht een nieuwe waereld staan! -
Haar spel, dat nu eens naakt, dan weêr hem schijnt te ontvlieden,
Zal hem het juiste beeld der Zinnen-waereld bieden,
Waarin zijn ziel, nog kindsch, met stof omwonden, zwerft,
Voor die der geesten rijpt, en dan haar hulsel derft.
't Zijn slechts verschijningen, die beurtling om hem reezen,
En beurtling zonken! - elk moet haar tot leeräar wezen.
De wijsheid van een' God verkoor haar tot die taak;
En eedle menschheid werd gevormd door zinvermaak! -
Zij wijken vrij - haar doel is in zijn hart beschooten.
Hij schouwt haar vrolijk na, en heeft haar' prijs genooten.
De naauw verscheenen schim, die wegbeeft als een blad;
Het dartlend schaduwbeeld, dat nimmer wezen had;
Het vlugtigst heil, het spel der minste levensstormen;
't Was al hem dienstbaar om een' hemelgeest te vormen.

Zijn oorsprong was het niet; het dier zijn bloedverwant;
Daar klom hij, rees; maar zag gestaêg nog hooger stand.
Hij smacht hem aan, staart, ijlt, en voelt zijn' moed verwekken -
Het stof moet hem tot school, tot ladder 't beeld verstrekken.
Nu heeft zijn laatste voet den laatsten sport gedrukt;
De ladder zinkt - hij voelt hem noodloos, werpt, verrukt,
Een dankbren blik hem na - maar zweeft door hooger perken,
Nu boven tijd en stof, op klappende arendsvlerken!

De Reden leert het ons, zij spreekt uit Cato's mond,
En schroomt de ervaaring niet van 't gantsche waereldrond:
De wapenrusting, die de grijsheid 't best kan dekken,
Die haar onfeilbaar tot een' zegen doet verstrekken,
Zijn deugdsbetrachting en een nutte kunde alleen;
Die, ijvrig nagejaagd door heel ons aanzijn heên,
En altijd trouw gekweekt, naar dat wij langer leeven
Te schooner vruchten aan de laatste jaaren geven.
De tijd rooft om ons heên; het best genoegen zinkt;
Ras heeft deeze aard' niets meer, dat ons in de oogen blinkt.

Het teêrst gevoel verstompt bij 't mindren onzer krachten,
En wat nog vreugd kan biên, zijn louter nagedachten;
Maar 't kalm bewustzijn van een leven, wel besteed,
Waarin zich onze geest van al zijn pligten kweet;
Het zoet herdenken aan een aantal goede daaden,
Kan nooit tot walgens toe den eedlen mensch verzaaden.
ô Als eens alles zwicht, geen heil meer voor ons blaauwt,
Het beste zingenot voor onze schreden flaauwt,
En we in ons zelv' de bron van wellust moeten zoeken,
Of 't ledig aanzijn en het lastig leven vloeken;
Dan schept dit rein gevoel, ook bij de felste smart,
Een Eden om ons heên, een hemel in ons hart;
Wij kunnen bij zijn heil een waereld vrolijk derven,
Hier leven vol genot, en eenmaal juichend sterven.

Natuur en Deugd zijn in een vast verbond getreên.
Zij schraagen onderling zich door dit leven heên.
Het waar geluk is aan haar beider heil verbonden.
Geen mensch heeft straffeloos haar wetten ooit geschonden.
Dees geeft hier rein genot, dat nimmer walgt of kwijnt,
Die zielrust, die in ramp noch bij den dood verdwijnt;

Dees geeft hier altijd veel, hoe arm ze in schijn moog wezen,
Die leert ons niets op aard', dan God alleen, te vreezen.
Natuur voert tot de Deugd, de Deugd weêr tot Natuur.
Onmerkbaar, maar gewis, is beider albestuur.
God werkt in haar, verëend, aan 't heil der stervelingen,
En vormt hier zijn geslacht, door haar, voor hooger kringen.
De Dwaas noemt *krachten*, waar zijn rede en denkkracht stuit,
En baauwt een toverwoord, dat zelfs geen zin besluit.
De Wijze stuit - schouwt rond; daar prijkt in duizend merken
Onmidlijke invloed van de Godheid op haar werken.
Nu noemt hij *kracht*, denkt na, juicht en aanbidt zijn' God.
Geen toeval rooft zijn heil - op almagt zonk zijn lot.
Wat hier zijn geest doorzag wierd steeds door hem gepreezen,
Wat in 't verborgen werkt, moet hooger liefde wezen.
Niets schendt dit plan, dan 't geen natuur en deugd verkracht.
Hij werkt met God, die hier haar wetten heilig acht.
Ramp, aardsche tegenspoed, wordt hem een bron van zegen.
Hij rijpt door hen 't ontwerp van 't beste Wezen tegen.
Eens is dit doel bereikt en 't raderwerk staat stil.
Hij schouwt zijn waar geluk en grootheid in Gods wil.
Die wil beschoot haar wit. Niets dat haar ooit beperkte!
Geen kracht, die tot zijn heil niet rustloos medewerkte!

In dichten nacht gehuld, of denkbaar voor zijn' geest,
Is ze altijd wijze liefde en Vaderhand geweest!

Te wenschen naar geluk en 't spoor der deugd te mijden,
Is dus onzinnigheid, en tegen God te strijden.
Zo lang zijn reine wil aan 't groot Heeläl gebiedt,
Vindt de ondeugd 't hoogste goed op haare loopbaan niet.
Naar Jesus zuivre Leer is 't hoofddoel van dit leven,
Hier naar volkomenheid, niet naar geluk te streeven.
Wien immer bij den pligt iets dan de pligt ontgloeit,
Heeft hier zijn loon reeds weg, en blijft aan 't stof geboeid.
Wie enkel zich 't geluk tot wit stelt van zijn poogen,
Klimt schaars tot grootheid op, wordt ligt door schijn bedroogen.
Hoe vaak lagcht neiging hem in 't kleed der wijsheid aan!
Hoe ligt droomt eigenbaat op 't spoor der deugd te gaan! -
Maar de eedle, die niets wenscht, wat hem hier 't lot doe vreezen,
Dan dat hij 't waar geluk in 't eind' moog' waardig weezen;
Die zich ten reinen doel een leven lang dit stelt,
En moedig neiging, lust, dit doel ten offer velt;
Die steeds op 't nietig stof zich heft tot hooger orden,
Moet, waar een God regeert, in 't eind' gelukkig worden.

'k Beken, bij 't misbruik zelf der beste levenskracht,
Verschijnt soms de ouderdom eerst traag en lang verwacht.
Een enkle ontkwam den vloed, daar allen in verdweenen,
En waart, gezond nog, om hun droeve lijken heenen,
Zo blijft op 't eenzaam veld, bij 't neêrgepletterd graan,
Een wilde korenair in storm en hagel staan.
Een traan des Landmans zwelt de volle halmen tegen.
Zijn uitzigt, al zijn hoop, is met hun neêrgezegen.
Zij schudt het baardig hoofd nog moedig in den wind,
Tot een verachte worm haar afknaagt en verslindt.
Dan ach! hoe kleen een troost kan dit vooruitzicht geven!
Wij rijpen voor de smart, waar wij voor de ondeugd leeven.
Hoe traager de ouderdom in onze leden breekt,
Hoe zwaarer hij 't verzuim der vroeger' jaaren wreekt,
't Berouw tot wroeging scherpt, en, onder helsche plaagen,
Een rustloos zelfverwijt aan 't angstig hart doet knaagen,
Ons, ledig voor ons zelv' en andren tot een spot,
Vertwijfflen doet aan deugd, aan menschheid en aan God,
En hel op 't voorhoofd brandt: Terug, Natuurgenooten!
De hoop is uit dit hart voor eeuwig uitgeslooten.

o Gij, wier buigzaam hart nog elken vorm gehengt;
Die nog de keenen van 't gevoel tot wasdom brengt;
Mildädemende Jeugd! geniet uw lentejaaren,
Maar blijf, bij 't zoetst genot, op de eedle menschheid staaren;
Denk, waar ook 't bloempjen van aandoenlijkheid ontspruit',
Het wordt een hemelroos, of aart in onkruid uit! -
Ja, 't perk, dat gij doorzweeft, is toovrend schoon - maar tevens
Het meest beslissend, ach! 't gevaarlijkste uwes levens!
ô In dien prillen tijd als alles op ons werkt,
Het driftig bruischend bloed elk zinlijk beeld versterkt,
Zal schaars het leenig hart dien diepen indruk weeren,
Daar jaaren vol berouws den invloed niet van keeren.
Bedwelming stelt uw Rede aan 't zoetst bedrog ten doel.
Een vlugtig denkbeeld wordt eerlang een diep gevoel.
Verbeelding toovert uit het roosje, dat u streelde,
Herschept het duizendmaal, en steeds met nieuwe weelde,
En leent den kleensten lust, die eens u heeft gevleid,
Naauw opwelde in uw hart, onmerkbaar eeuwigheid.
Nu zinkt van lieverlee het droombeeld om u heenen;
De Reden spreekt - ge ontwaakt - de schimmen zijn verdweenen;

Maar ach! het eerst gevoel, dat ge in uw' boezem vindt,
Is, dat uw ledig hart haar meer dan ooit bemint!
Hoe ras zal nu haar stem voor die der neiging zwichten!
Ach! smaakloos voor haar heil, en magtloos voor haar pligten,
Gevoelt ge alleen het niet van 't geen gij rustloos zoekt,
In 't uitzicht pijnlijk wenscht, en bij 't genot vervloekt.
Gefolterd door de lust, gefolterd door de reden;
Door neiging zoet gevleid, door pligt op 't wreedst bestreeden;
Altijd door uw verstand naar 't redenspoor geleid,
En eeuwig met uw hart de slaaf der zinlijkheid,
Is tegenstrijdigheid de grondtrek van uw wezen,
Wordt eeuwig 't kwaad gevolgd, en eeuwig 't goed gepreezen;
Blijft eeuwig uw geluk een onvoldaanen wensch. -
't Gebied der Reden slechts brengt éénheid in den mensch.

Uw Schepper heeft voor u dees leerschool zelf gekoozen.
Hij wilde uwe eerste vlijt door ligt genot verpoozen.
Geniet naar 't liefdrijk plan ook zinnelijk vermaak,
Maar nimmer zij 't uw doel; - gij hebt een eedler taak.
Volbreng haar rustloos, en waar dan uw krachten wijken,
Waar 't zinlijk werktuig voor uw' geestdrift zou bezwijken,

Pluk daar gerust de roos, die voor uw treden bloeit,
Geniet haar vrolijk, met een' dankbren traan besproeid;
Niet vruchtloos bloeit ze u aan - ook zij heeft hier haar waarde;
Een Vader zag uw' nood, en 't roosje sierde de Aarde.
Maar als uw hand haar streelt, uw hart haar schoon geniet,
Vergeet dan 't waare wit van uw bestemming niet.
Een hooger uitzicht, dan dit stof, werd ons gegeven.
Ontwikkling, geen genot, is 't hoofddoel van dit leven.
Al 't zinnelijk vermaak is 't speelgoed van het kind.
De jongling werpt het weg naar hij in denkkracht wint;
De man versmaadt het. Zou een waterblaas hem streelen?
Hij kent iets hoogers, zou zijn hart in 't laagre deelen?
Veräadling wordt steeds heil, verlaaging diepe ellend.
Het stof verstuift gestaêg, begoochling wijkt in 't end;
En 't zij we op doornen treên, of hier in weelde baaden,
Wij oogsten vroeg of laat de vruchten onzer daaden.
Waan niet, dat de ouderdom, die schaars meer wellust kweekt,
Afgunstig op uw vreugd, hier uit mijn lippen spreekt -
Neen! dat de Lente van uw leven u bekoore,
Dat slechts geen Aspis door haar malsch gebloemte boore,
Het vreeslijk blaauwend hoofd op 't onverwachts verheff',
En in uw' zoetsten droom het zwelgend harte treff'! -

Ach! uit dat zorgloos hart wilde ik 't berouw slechts weeren.
Wat mij de ervaaring leert, zal zij ook u eens leeren.
Voorkom haar wreede les - zij boort door merg en been;
Wij zien de waarheid - maar te vaak door traanen heen! -
Zwelg niet één oogenblik, om jaaren lang te derven.
Smaak al het heil der aard', maar smaak het tot uw sterven.
Geloof, heel 't leven door, geeft pligt het reinst genot.
Wie 't meest zich zelv' volmaakt, geniet hier 't zaligst lot.
Eens moet een hooger heil den rijpen geest bekooren,
Of zin- en geest- geluk zijn voor het hart verlooren.
Thans schept ge uw grijsheid zelf, en kiest uw' eigen stand,
Of vol genot en eer, of vol verdriet en schand.
Gestaêg is de ouderdom de kroon of vloek van 't leven,
Naar dat men stil stond, zonk, of moedig voort bleef streeven.

Zo breekt de Winter voor den traagen Luiäart in.
Beroofd van alles, kwijnt zijn lijdend huisgezin.
Uit ieder winkel doet de stem des noods zich hooren.
De Lente, Zomer, Herfst, 't ging al voor hem verlooren.
't Gebrek verteert zijn vleesch, de honger knaagt aan 't hart;
Een sombre moedloosheid teelt ziekte, kwaal en smart.

De vorst woedt strafloos rond en geeselt wang en handen.
De barre noordenwind huilt door de holle wanden.
Een enkle natte turf smeult aan den kouden haart,
Waar langs 't verkleumde kroost zich klappertandend schaart.
Hier, sterft een lijdend wicht, daar, de uitgeteerde vrouwe.
Geen enkel vonkje hoop verzacht zijn lange rouwe.
Ach! elke morgen is hem donkrer van verdriet,
Dan van de neevlen, schoon het oog naauw daglicht ziet!
Hoe lang schijnt hem 't verschiet der treurig sleepende uuren!
't Is of voor hem de nacht en winter eeuwig duuren.
En daalt de Lente in 't eind' van haaren bloemtroon neêr,
Verloren voor de vreugd, voelt hij haar heil niet meer!

Maar de eigen Winter lagcht den wijzen Nijvre tegen.
Hij spelt hem nieuw genot, en brengt hem nieuwen zegen.
Zijn ongetemd gevolg blijft aan den drempel staan,
En grimt slechts in 't verschiet de digte wooning aan.
Gezonde reinheid houdt die wooning opgeluisterd.
Een zachte zomerlucht schijnt aan zijn' haart gekluisterd.
De mildste voorraad, dien de Herfst aan de aarde gaf,
Rijst uit zijn' kelder, of daalt van zijn' zolder af.

Zijn vlijt beschiet haar doel, hoe kort de dag moog duuren.
De langer avondstond verkort voor hem zijne uuren.
Dan zit hij in den kring der zijnen bij den haart,
Terwijl tevredenheid en zielrust om hen waart.
De vlam lekt midlerwijl de knappende eikenrijzen.
Hij poogt zijn luistrend kroost al speelend te onderwijzen.
Het hangt aan zijnen mond, terwijl zijn gaê bij 't licht
Een nuttig handwerk, na volbragte taak, verricht,
En van de huiszorg aan de zij haars mans ontheeven,
't Beloonend kuschjen aan verdienste weet te geven.
Nu schaart een maatig maal hen vrolijk in het rond,
Bereidt hen tot den slaap, en kroont hunn' avondstond.
De dag is zonder smart en vol genot gesleeten.
Zijn peuluw is geschud door een gerust geweten.
Hij treedt 'er dankbaar heên, omhelst zijn huisgezin,
Beveelt het aan Gods zorg, en sluimert vreedzaam in.
De Winter midlerwijl krimpt zijnen grenspaal tegen.
De zon schijnt warmer neêr, de lucht geeft zwoeler regen,
En elke blonde wolk, die aan den hemel zwelt,
Is hem een bode, die de komst der Lente meldt.
Hij ziet de zon op nieuw naar 't kreeftgestarnte snellen,
De zwangre knoppen van de ontblaarde boomen zwellen,

Verlaat met smart het veld, maar juicht in 't schoon verschiet,
En derft aan zijnen haart 't genot des winters niet.
Nog altijd smaakt zijn hart, aan gade en kroost verbonden,
In hunnen stillen kring de zaligste avondstonden.
In welk een somber kleed de winter zich nog tooi',
Hoe mild zijn stramme hand nog sneeuw en hagel strooi',
Eens grenst zijn avond aan den eersten lentemorgen;
Daar tusschen houdt de nacht hem in zijn' schoot verborgen;
Versterkt ontwaakt hij, en de lieve Lente lagcht. -
De Winter stierf en schonk haar nieuwe toverkracht.

Derde zang.

De ouderdom.
Derde zang.

Ja, vrolijk blijft mijn oog op uwen zegen staaren,
Genoeglijke Ouderdom! geruste, kalme jaaren!
Hoe hol de waereldzee nog om de kiel moog slaan,
Gij wijst, aan 't eind' des tochts, een stille wijkplaats aan.

Zij wenkt den stervling toe te midden van zijn zwoegen,
En moedig blijft zijn hart de wilde baaren ploegen.
Wat weerstand hem de trots der elementen bied',
Hij hoort het stormgeloei, 't gebrul der golven niet,
Tart nooden en gevaar met onverwinbre krachten,
Schouwt om zich heên den dood, en durft den dood verachten!
Het toverglas der hoop maakt eiken afstand kleen.
Reeds ziet hij over storm, en klip en golven heên.
Aan 't eind' des oceäans lagcht hem de haven tegen.
Dit uitzicht kan al 't leed, al 't lijden, overwegen.
't Verstaalt zijn' moed en kracht, en wordt zijn laatste wensch.
Rust, na volbragte taak, is 't hoofdgoed van den mensch.

Beweging, staêg gewoel, mooge aan de Jeugd bekooren.
Steeds buiten zich verspreid en voor zich zelv' verlooren,
Verdwijnt het schimmenheir, daar ze eens haar heil in zag,
Als 't flikkrend morgenrood voor eenen zwoelen dag.
Ach! naauwlijks zal de mensch den rijpen leeftijd naaken,
Of alles wordt reeds doel om eenmaal rust te smaaken.

Hij smacht haar hijgende aan, waar zorg zijn heil verslindt;
Zij wordt het uitzicht, daar hij al zijn vlijt aan bindt,
En moedig zal zijn voet het hagchlijkst perk doorloopen,
Mag hij, voor al zijn zweet, een' stillen avond koopen,
En dan op 't eenzaam veld, te vreden met natuur,
Zich zelv' genieten in het vreedzaam schemeruur.
Rust, onafhanglijkheid, is 't eindgeluk op aarde.
Waar alles ons ontzinkt, rijst voor ons hart haar waarde.
Wij derven vrolijk eens al wat slechts nooden wekt,
En juichen nog met haar, waar 't loofdak ons bedekt.
Het kleenste zelfgenot is aan haar heil verbonden.
Geen waare grootheid werd ooit zonder haar gevonden.
Hij 's op een' zetel slaaf, wien beider heil ontvliedt.
Hij 's koning, die haar kent, en in een hut geniet.

Schouw 't woelig leven door; wat schenkt dat eindloos zwoegen,
Dat rustloos jaagen naar een vlugtend vergenoegen,
Die dorst naar roem, naar magt, naar wellust of naar goud,
Die 't hart verteert, den geest in ijsren kluisters houdt,

En eeuwig ongelescht en voor den wensch verlooren,
Den stervling afdrijft als een schuimend ros de spooren?
Ach! walging, vreugdloosheid; vaak wroeging, zielesmart,
En duizend nooden bij een ledig, gaapend hart;
Hier, mensch- en zelfhaat, die de Godheid aan durft randen;
Daar loome zatheid, die geen wensch meer voelt ontbranden,
Die alles eens genoot, wat hier de zinnen vleit,
En nu vermoeid bekent: 't was alles ijdelheid!

Gods wijsheid schiep de rust ten laafdronk van een leven,
Dat hij den stervling schonk om altijd voord te streeven;
Om ijvrig, ongestoord, langs de afgeperkte baan,
Door kunde, ervaring, deugd, tot waar geluk te gaan;
Aan 't laage stof geboeid, zich aan het stof te ontrukken;
Bestendig 't edel spoor naar hooger spheer te drukken,
En staêg der reine wet, die in hem spreekt, ten zoen,
Als zeedlijk wezen naar volkomenheid te spoên.
Een aantal driften, die 't weldaadigst doel verraaden,
Werd hem ter springveer hier tot werkzaamheid en daaden.

Zijn heil bleef vastgehecht aan 't edel pligtgevoel,
Maar elk dier driften stond der zinlijkheid ten doel.
Zij lokt en vuurt haar aan, om, altijd meer verbolgen,
De zachte toverstem der lusten op te volgen,
En wars van dwang en wet of hooger albewind
Den band te scheuren, die haar aan de reden bindt.
Dees tot beheerscheres des stervlings hier gekooren,
Eischt onbepaald van hem, de stem des pligts te hooren,
Het hoogste goed te zien, hoe zoet de neiging streelt,
Waarheen de lust ook trekt, in 't geen zijn wenk beveelt.
Door haar te volgen, wat hier immer moog weêrstreeven,
Bereikt de mensch het doel van dit kortstondig leven,
En waar geen zinlijkheid zijn' wil meer overhaalt,
De maat der grootheid, die zijn waar geluk bepaalt.
Een eindelooze vlijt is aan die taak verbonden,
Maar aan het eindperk wordt de zoetste rust gevonden;
Het kalm bewustzijn van een' welbesteden dag,
Die onzen bangen strijd, maar ook de zege zag;
En 't goddelijk gevoel, zo zalig als verheven,
Dat we, ook in ramp, 't geluk toch waardig zijn gebleeven.

Rust, die de ziel verheugt, is 't loon van lange vlijt,
Eene eedle gaaf van God, die slechts de deugd verblijdt;
De kroon eens aanzijns, niet vergeefs op aard' gesleeten,
En altijd 't wis gevolg van een voldaan geweten.
Wie 't kostbaar leven hier al beuzelend verdroomt,
Alleen 't genot begeert, maar elken arbeid schroomt,
En altijd ledig, van vermoeidheid schijnt te hijgen,
Waan' in den arm der rust op 't zinlijk dons te zijgen;
Hij streelt de loomheid slechts, die niets dan walging schenkt,
Haar' lievling aangeeuwt, en tot eeuwig sluimren wenkt;
Die arm, behoeftig, nooit een rein genot kan teelen. -
Rust, zonder ledigheid, kan onzen geest slechts streelen.
Deeze is de zuivre beek, die van 't gebergte schiet,
Den moeden aanlagcht en een' koelen laafdronk biedt;
Die, 't stille water, dat geen windjen om doet doolen,
Maar daar 't verderf uit loert, de dood in zit verschoolen.
Dees, spoort tot werkzaamheid en nieuwen ijver aan;
Die, doodt den moed, en moordt de kracht om voord te gaan.
Rust, die ons aanzijn streelt, wordt nooit op aard' genoten,
Of ze is het kenmerk, dat ons doelwit zij beschooten.

Hoe zoet lagcht haar genot, voor zo veel zweets gekocht,
Den eedlen Grijsaart aan bij 't einde van zijn' tocht!
Hij denkt de pligten na van zijn verlopen leven;
Geen eisch der Maatschappij is onvoldaan gebleeven;
Hij ziet geene enkle schuld op de afgelegde baan,
Als Burger, Echtgenoot, of Vader openstaan.
Zijn Kroost is opgevoed en kan zijn zorgen derven;
Reeds mogt de Maatschappij de vrucht dier zorg verwerven.
Aan hem, aan hem alleen, behoort voortaan zijn lot;
Zijn taak is afgedaan voor Vaderland en God.
Gemoedigd, vrolijk, klopt zijn hart de rust nu tegen.
Zij is hem loon der deugd en daauwt op al zijn wegen.
De werkzaame ijver van een leven, trouw volbragt,
Schenkt aan zijn ledigheid de zoetste toverkracht.
Zijn geest, door haar aan 't stof, niet aan zijn doel, ontheven,
Mag, met te vrijër vlugt, door hooger kringen zweeven.
Hoe luttel mist hij aan de krachten van zijn jeugd!
Geen louter zingenot schenkt hem voortaan meer vreugd.

Ontheven aan den eisch van vroeger levensdagen,
Bevrijd van elken last, dien ligchaamskrachten schraagen,
Geniet zijn kalme geest, nu los van elken band,
De reine bezigheên van hart en van verstand.
Hoe ligt ontzegt zijn ziel de wufte zinvermaaken,
Nu hij op 't pad der deugd een hooger heil mag smaaken!
Lang zag hij in hun praal, hoe schoon ze aan 't oog verschijnt.
Niets dan begoochling, die voor lang berouw verdwijnt;
Maar onder 't vonnis, dat zijn reden had gesproken,
Was ligt eene enkle drift verraaderlijk ontstoken.
Hoe sterk was eens haar magt, door 't vuur der jeugd verzeld!
Nu week, met zijne kracht, ook haar geduchtst geweld;
En zou voortaan zijn hart naar zingenot nog haaken,
Waar hij van dag tot dag haar banden meer voelt slaaken? -
Zijn zege was welëer de vrucht van langen strijd;
Thans hangt zij aan zijn' wil, altijd der deugd gewijd.
Zijn vrijheid rijst gestaêg bij 't mindren zijner krachten.
Hoe vrolijk kan zijn hart nu elk gevaar verachten!
De zoetste eenstemmigheid verbindt zijn' lust en pligt,
En zelfs de neiging maakt zijn zwaarste poging ligt.

Nog altijd blijft zijn geest tot nut van andren leeven.
Wat eens zijn moed en kracht voor 't Vaderland bedreeven,
Richt thans, met wisser doel, zijn lange ervaaring uit.
Zijn oordeel strekt ten zuil aan menig raadsbesluit;
Zijn wijsheid blijft de bron daar Volkren heil uit wachten.
Zijn voorbeeld is de les voor wordende geslachten;
Zijn zielrust, stil geluk, en effenbaare vreugd,
De sterkste spoorslag tot een leven voor de deugd.
Onledig in de rust, en werkzaam zonder pligten,
Blijft, zelfs op 't veld, zijn deugd nog voor het menschdom lichten.

Ja, op het stille veld rolt thans zijn leven heên.
Het was de wijkplaats, die hem steeds verkieslijk scheen.
Waar is de ziel meer vrij, de dwang meer uitgeslooten?
Waar werd het reinst geluk meer ongestoord genooten?
Wars van een waereld, vol misleiding en verdriet,
Lagcht hem de rust slechts aan, waar hij natuur geniet.
Hier denkt hij menigwerf aan de afgerolde dagen,
Aan al de schimmen, die wij beurtlings hier bejaagen;

Hier voelt hij, als zijn oog geen duurzaam heil aanschouwt,
Den hoogen prijs der deugd, die eeuwig waarde houdt.
Mij dunkt ik hoor hem, van een heilig vuur aan 't blaaken,
De laatste slotsom van zijn lange ervaaring maaken.
Stil als het schemeruur, dat vreedzaam om hem daauwt;
Het oog ten hemel, die eenvormig om hem blaauwt;
Diep in zich zelv' gekeerd en op zijn' staf geboogen;
Vol van herinring aan de jaaren, die vervloogen;
Ruischt, met het koeltje, dat zijn grijze lokken streelt,
Dees taal van 't hart door 't veld, daar reeds de maan op speelt:
‘ô Deugd, hoe bang dit hart om uw bezit moest strijden,
Ik kies u, om uw rust, met al uw ramp en lijden! -
ô Ondeugd, hoeveel heils ge in schijn de zinnen biedt,
Dit hart begeert uw vreugd, bij zo veel onrust, niet!
Wat biedt uw zwijmelkelk? 't genot van weinige uuren!
Uw zaligheid is droom; uw naberouw blijft duuren.
Hoe schoon de toverschim ook op den wand verschijnt,
Ras breekt het daglicht aan, en 't schaduwbeeld verdwijnt.
Eens zwelt voor 't laatst de borst, eens klopt voor 't laatst het harte,
En 't leven is daarheên met al zijn vreugd en smarte!

Maar zielrust blijft ons bij, ook waar het graf ons wenkt,
En elken band verscheurt, dien 't hart zich eeuwig denkt.
Zij maakt dat zoete vreugd nog om ons leger huppelt,
En biedt den laafdronk aan, waar 't zweet des doods reeds druppelt,
Zij ruischt den moeden toe: uw taak is afgedaan!
En wijst den juisten graad hem van zijn rijpheid aan.
Wien zij ter vierschaar leidt, waar graven kraakend scheuren,
Natuur, stuiptrekkend, in het niet schijnt weg te treuren,
Het schel bazuingeschal den dood in de ooren brult,
Heeft van zijn wording hier het volle doel vervuld.
Het oordeel is hem wensch - zijn vonnis zielverlangen -
De zalige! zijn hart heeft beiden reeds ontvangen!'

ô Veld, ô zalig Erf van 't vroege Voorgeslacht!
Wijk, waar de stervling rust, na zo veel onrust wagt!
Verblijf, waar de onschuld woont, de trouw het langst verkeerde,
Verheven deugd zich vormde en vrolijk de aarde ontbeerde!
Waar echte oorspronglijkheid en grootheid 't liefst ontsproot,
En reine menschheid door alle eeuwen heil genoot!

Wat aantal Eedlen, voor den roem huns Volks gebooren,
Kon, meer dan roem en glans, uw stil genot bekooren.
Een CINCINNATUS, door uw zoete rust gevleid,
Ontweek 't gebied der aard' voor uw vergetenheid;
Bekoord door uw geluk, kon hij den roem ontbeeren,
En vrolijk tot zijn ploeg en akkers wederkeeren;
Een eedle CURIUS, eens met uw heil voldaan,
Het aangeboden goud van Koningen versmaên;
Een SCIPIO, de ziel van Rome's oorlogsbenden,
Zijn leven, vol van roem, in stille grootheid enden.
Literum zag den Held, die HANNIBAL verwon,
En wien een Vaderland, ten loon, miskennen kon,
Vrijwillig banling aan zijne afgelegen kusten,
Zich zelv' genoeg zijn, en op zijne grootheid rusten,
Te vreden met zijn deugd, zijns vijands nederlaag,
't Geredde Romen, en 't verpletterde Carthaag.
Op 't eenzaam Tibur in een lagchend dal gezeten,
Kon FLAKKUS daar het hof met al zijn' glans vergeten.
Een maal van nedrig moes, op eigen grond geteeld,
Een kruik Falerner, met een' wijzen vriend gedeeld,

Een zuivre toon van 't hart, onttokkeld aan de snaaren,
Te met een kleene tocht op de effen Tiberbaaren;
Maar altijd zoete rust en ongestoorde vreê,
Was hem daar hof, vermaak, glans, roem en Lalagé. -
Ook voor uw lijdend hart, beroofd van hoop en vrinden,
Begaafde CICERO! was daar nog troost te vinden.
De Vrijheid kwijnde en stierf - uw Rome was niet meer.
De blik eens Burgers zonk alom op slaaven neêr.
Geen uitzicht, geen verschiet, was u nog bijgebleeven.
Daar wenkte uw Tusculum u naar zijn stille dreeven,
En in de schaduw, door zijn hoog geboomt' verspreid,
Was u nog zoet geluk en stille rust bereid.

Hoe vloeide daar, ARIST! na zulk een angstig zwoegen,
Uw avond lieflijk heên in 't zaligst vergenoegen,
Een stille beek gelijk, die, door een rots gedekt,
Geen windvlaag meer gevoelt, maar effen de oevers lekt.
Dat lot, daar in 't verschiet, stond ons de toekomst open,
De schranderheid en moed geen uitkomst van zou hoopen,

Hoe nietig kwam in 't eind' zijn gunst en wrok u voor!
Een schaduwspel, dat rees, verflaauwde en zich verloor! -
De dag met al zijn heil en onspoed was verdweenen.
Uw wensch, uw uitzicht, ook uw vrees was lang daarheenen.
Alleen de wijsheid, door uw hart zo zuur vergaêrd,
Het diep gevoel, dat hier geen rein genoegen waart,
De vaste blik op God en een onsterflijk leven,
Was boven tijd en stof u stoorloos bijgebleeven.
Ach! 't was de teelt dier smart, welëer zo lang beschreid,
En nu uw beste schat, uw schat voor de eeuwigheid;
In uw verhelderd oog een onverkenbre zegen,
Die duizend levens, zwart van rampen, op kon wegen.

Lang heeft de koele daauw uw' kouden zerk besproeid,
Lang fluit de wind door 't gras, dat om zijn randen groeit;
Maar nimmer zal mijn hart dien stillen nacht vergeeten,
Toen ik aan uwe zij' in 't eenzaam woud gezeten,
Door zoete eenstemmigheid en meêgevoel bestierd,
Voor 't eerst de deelgenoot van uwe rampen wierd.
Uw toon bleef kalm; gij zaagt met zielrust in 't voorleden;
Lang had uw hart dien strijd, dien bangen strijd, volstreeden.

Uw stem was teêr gestemd, maar koel en vrij van smart,
Maar mij, mij trof die stem, mij zonk ze als lood op 't hart.
Zij kon mijn volle ziel in ieder voorval weeven.
Ik hoorde u niet, ik zag, ik zag op nieuw u leeven.
Een eeuw vlood half voorbij, sinds ge om geen ramp meer schreit,
Maar alles was mijn hart nog tegenwoordigheid.
Ik voelde al wat gij leedt, het was mijn eigen lijden;
Ik sidderde op uw vrees, uw hoop was mijn verblijden.
Nu kon geen enkle zucht uit mijn geprangd gemoed;
Dan schepte ik adem weêr in eenen traanenvloed;
En lang had diepe stilte uw' sombren toon vervangen,
Toen ik nog vol gevoel aan uwen mond bleef hangen,
Nog staêg den nagalm hoorde in ieder ritslend blad,
En zwijgend als het graf aan uwe zijde zat.

Na eene jeugd vol heils en kinderlijke weelde,
Waar ieder uitzicht in een volgend leven streelde,
Vond ijlings zich ARIST, beroofd van oudren, geld,
Aan al den wrok van 't lot in 't eind' ten prooi gesteld.
Aan alles hier ontrukt, van alles hier begeven,
Was hem een hartvriendin en vriend nog bijgebleeven.

Een kind, vroeg ouderloos, vol geest, maar zonder goed,
Was, op zijn smeeken, door zijne ouders opgevoed.
Door hen verzorgd, gekweekt, en steeds aan hem verbonden.
Had hij, vóór hunnen dood, een kleen bestaan gevonden.
ARIST zag steeds in hem den makker van zijn jeugd,
Den eersten deelgenoot van al zijn smart en vreugd.
Zijn boezem bleef het graf van zijn geheimste zorgen.
Hem was zijn tederheid voor LAURA niet verborgen.
Dit Meisjen, arm, maar schoon, had vroeg zijn jeugd bekoord;
Haar hart had, eer hij sprak, zijn' eersten wensch verhoord,
En sinds was één gevoel, één zucht, één ziel, één wezen,
In beider borst verëend, uit beider oog te lezen;
Sinds zag aan LAURA'S zij' ARIST in 't schoonst verschiet. -
Haare armoê - ô hoe waard was hem haar armoê niet!
Zij schiep in hem den wensch, die 't meest zijn hart kon streelen,
Eens alles wat hij was en had met haar te deelen.
Ach! nimmer had het goud hem zonder haar gevleid.
Haar heil, niet zijn geluk, was al zijn zaligheid.
Nu was die zoete droom, helaas! in eens vervloogen,
En alles om hem heên met zwarten nacht omtoogen.
Geen lichtstraal blinkt hem aan, waarheên zijn oog ook schouwt.
Voor 't eerst gevoelt ARIST de waarde van het goud;

Maar 't geen hem in zijn ramp nog zoeten troost doet vinden,
't Geen hem bij poozen aan zijn noodlot kan verbinden,
Is, dat zijn LAURA hem de teêrste blijken geeft,
Hoe eenig haare liefde aan zijne liefde kleeft.
Zij wil met hem een hut op 't eenzaam veld bewoonen.
Hoe ligt zal liefde daar hunn' kleenen wensch bekroonen!
De schraale waterteug zal haar daar zoete wijn,
De broodkorst, in zijn' arm, verkwiklijk voedsel zijn. -
Maar eedler denkt ARIST. Haar taal verrukt zijn zinnen;
Hij voelt zich om zich zelv' door 't liefste meisje minnen;
Maar zou hij 't bangst gebrek haar tot een' bruidschat biên,
En haar, die hij bemint, een prooi der nooddruft zien?
Neen! liever eerst gezwoegd om 't uitzicht op te klaaren.
Een kleen vermogen liet zich immer ligt vergaêren.
Hij spant zijn krachten in, en woekert met zijn' geest;
Geen arbeid is zo zwaar, dat hij zijn martling vreest;
Haast moet hij van zijn vlijt gewenschte vruchten lezen.
Ook met bekrompenheid kan Liefde zalig wezen.
Vergeefs! al wat hij poogt ontzinkt aan zijne vlijt.
Geen enkele uitkomst, die zijn lijdend hart verblijdt.
't Is of het noodlot, op zijn liefde en hoop verbolgen,
Nu eens op hem vergramd, hem stoorloos wil vervolgen.

Inmiddels LAURA kwijnt. Een worm knaagt aan haar hart.
De roos op haare kaak verbleekt van stille smart.
Vaak als zijn lippen op haar zachte lippen kleeven,
Voelt hij een' heeten traan op zijne wangen beeven.
In zulk een oogenblik van wanhoop en verdriet,
Lagcht hem een uitzicht aan van Java's grondgebied.
Hij ijst op 't eerst gevoel, en kan naauw overweegen.
Verstompt van diepe smart, beeft hij het uitzicht tegen.
Ligt is hem op deeze aard' geen voorspoed meer bereid;
Ligt is zijn afscheid een vaarwel voor de eeuwigheid! -
Maar hier - zal hier zijn jeugd in ijdle hoop verloopen?
Geen enkel uitzicht staat meer voor zijn wenschen open.
Hier, moordt hem LAURA'S smart en diepverborgen druk;
Aan 't eind' van zijne reis, staan LAURA en 't geluk.
Hij grijpt dit denkbeeld aan, zo lang de vreugd zijns levens;
Juicht, schreit; wenscht, beeft; vat moed, besluit, en siddert tevens;
Vliegt naar zijn LAURA - ziet haar naauw of waggelt weêr,
En zinkt wanhoopig op haar bonzend harte neêr.
Zij wordt haar ramp bewust. Wie kan haar' angst beseffen?
Een dolk schijnt haare borst in ieder woord te treffen.
En toch, na langen strijd, is al haar hoop daarheên.
Zij zwijgt; - haar treurig ja is eindeloos geween.

Ach! van dit oogenblik is al hun rust geweeken,
En ligt waar beider moed van lieverleê bezweeken,
Had niet ARIST, wiens hart van stommen weedom raast,
Meêlijdig 't oogenblik van zijn vertrek verhaast.
't Verschijnt. Versteend van smart, treedt hij haar woning binnen;
Een naamloos voorgevoel benevelt zijne zinnen.
Hij drukt zijn' jongsten kusch op haar' bestorven mond.
Zij knelt hem aan haar hart en waggelt in het rond.
De stem smoort in haar borst. Hij wil, maar kan niet spreken;
De traanen mengen zich, die uit hunne oogen breken.
Daar zwijmt ze in zijnen arm door langverkropte smart -
Een duldeloos gevoel woedt in ARISTUS hart.
Hij grijpt nog eens haar hand, nu koud en onbewoogen;
Perst nog een' laatsten kusch op haar geslooten oogen;
Voelt alles wat hem God in de eene LAURA gaf -
Knielt, bidt, omhelst haar nog, en scheurt zich van haar af;
Nu houdt de woeste zee hem in haar' schoot bedolven.
Hij tuimelt, rijst en daalt, naar willekeur der golven.
Vaak meet zijn oog de plas, die hem van LAURA scheidt -
Hij staart, hij staart, en voelt zijne ijslijke eenzaamheid.
Maar LAURA is het doel - wat zou zijn hart nog vreezen?
Eens moet haar rein geluk het loon zijns offers wezen.

Dit denkbeeld, en de zee verliest haar langst verschiet!
Reeds hoort zijn oor 't geloei van storm en baaren niet.
Vergeefsch brult de Oceäan met woede tusschen beiden,
Zijn ziel is van de ziel van LAURA niet gescheiden.
Zij zweeft aan zijne zij', hij hoort haar zachte stem,
En vangt, in elk gezuis, haar smeekgebed voor hem.

Hij landt aan de Oosterkust, en jaaren kruipen heenen.
De blos verlaat zijn kaak, zijn jeugd is ras verdweenen;
De zon brandt op zijn hoofd, en roost zijn aangezicht;
Maar LAURA is het doel, en alles valt hem ligt.
Zij blijft het eeuwig wit, waarop zijne oogen staaren,
Zijne eenige gedachte in zeven lange jaaren! -
In 't eind', zijn zuure schat is naar zijn' wensch vermeêrd.
De blijde dag verschijnt, waarop hij rugwaarts keert.
Reeds bruischt de kiel door 't zout. Wie kan zijn blijdschap maalen?
Zijn teder ongeduld, zijn smachten kent geen paalen.
Hoe angstig klopt zijn hart, wanneer de noodstorm raast!
Hoe juicht hij, als de wind hem zacht naar LAURA blaast!
ô God! daar blaauwt de reê - zij naakt; het schip loopt binnen.
Een maatelooze vreugd benevelt hem de zinnen.

Naauw raakt zijn voet den grond, waarop hij 't licht genoot,
Waar hem de moederborst den eersten laafdronk bood,
Waar hem de moederhand ter eerste vreugd geleidde,
Ter eerste aanbidding dreef - waar LAURA hem verbeidde!
Of spraakloos stort hij neêr, en drukt en perst zijn' mond,
Vol heilig vuur, op de aarde, en kuscht dien dierbren grond;
En ijlings rent hij voort - hij kan naauw adem haalen;
De rossen schuimen, en hij jammert om hun draalen.
Reeds ziet hij LAURA, ziet haar bleek van bange smart,
Nu stom van vreugd, en laaft zich aan haar zwoegend hart. -
Daar is in 't eind' de Stad, de straat, het huis. - ô Weelde!
God! tegenwoordigheid, wat hij zich ooit verbeeldde! -
Hij stormt het in - daar stort op eens zijn heil ter neêr.
Zij is de gaê zijns Vriends - hij heeft geen LAURA meer! -

Nog ruischt, als de avondwind zich over 't veld laat hooren,
In menig eenzaam uur, me uw droef verhaal in de ooren.
Nog vangt mijn hart uw stem, wanneer de herfststorm waait,
In ieder schuifflend blad, dat zich in kringen draait.
Hoe drijft dan 't leven als een nevel voor mijne oogen!
Hoe nietig is hier vreugd - hoe ras de smart vervloogen! -

Onmerkbaar zinkt mijn ziel in sombre mijmerij.
Ach! jaaren, eeuwen gaan mij met hunn' roof voorbij.
Natuur schijnt om mij heên door 't aakligst floers verduisterd.
Mijn voet blijft aan den grond, waarop ik staa, gekluisterd.
Gedachtloos staart mijn oog het zelfde voorwerp aan.
't Is alles om mij heên van lieverleê vergaan.
Ik zie, ik hoor niet meer, diep in mij zelv' verzonken;
Tot dat de stille maan mij lieflijk aan komt lonken,
Mijn saamgepreste borst aan 't zacht gevoel hergeeft,
En mij een' traan ontlokt, die in haar schijnsel beeft.
Ik vind mij zelven weêr, op aarde en stof verheeven.
Mijn geest schijnt met de maan door 't maatloos ruim te zweeven.
Ik schouw, vol zoete smart, den stillen hemelboog,
Staar mijn bestemming aan, en juich tot God omhoog! -

Vierde zang.

De ouderdom.
Vierde zang.

Niets kan het groot ontwerp des Eeuwigen hier stuiten.
God doet uit zichtbaar kwaad het heerlijkst goed ontspruiten.
Geen rad grijpt in het werk, dat ooit den loop vertraagt,
Dat niet met juiste kracht het eigen doelwit schraagt.

Pest, oorlog, honger, al de rampen, die zij teelen,
De schijnbre ellende, daar zij 't menschdom in doen deelen,
Zijn, in 't verheven Plan, niet min zijn goedheid waard',
Dan eene bloeiende of van vruchten bloozende aard'.
Een enkle misse, ook daar, waar wij het meest hem vreezen,
En deeze waereld zou zijn liefde onwaardig wezen.
Hoe kleen is onze smart! - wij jamren bij een deel,
Maar onze klagt verdwijnt in 't juichen van 't geheel.
Dezelfde goedheid drijft de kleene en groote raadren.
't Geluk van allen is het eindperk, dat zij naadren.
Zijn wijsheid heeft geen grens, zijn magt word nooit gepeild.
Hij spreekt, het goede wordt; hij wenkt en 't booze feilt.
Geen tegenstand, hoe groot, kan ooit zijn' wil beperken.
Volkomenheid is 't wit, de grondtrek van zijn werken.
Op deeze onwrikbre zuil zonk 't groot Heeläl ter neêr.
Wat ons geluk volmaakt, verheft altijd zijne eer.

De bergstroom, opgeruid, geperst door mindre beeken,
Mooge, als het noorden stormt, door dijk en dammen breken.
Hij rukk' geboomte en muur van hunne legersteê,
En voer' ze in zijnen vaart als zegetekens meê.

Naauw keert hij tot zijn bed en voorige oevers weder,
Of vrolijk schouwt het oog op zijne giften neder.
Een vette, vruchtbre klei bedekt alom het veld,
Die, door de zon gekookt, een' dubblen oogst voorspelt.
De Lente nadert, en de grond schijnt als herbooren.
Waar naauw een distel rees, verheft zich 't weligst kooren.
De halm rijst fier omhoog en schudt van voedend graan,
En ruischt en golft en zwelt den blijden Landman aan.
Nu heeft de zoetste hoop de bangste vrees vervangen.
Waar korts de noodkreet rees, verrijzen lofgezangen.
't Juicht alles tot dien God, die storm- en stroomgeweld
Tot dienaars van zijn gunst en van zijn' zegen stelt.

Zo blijft ook de Ouderdom nog in Gods hand een zegen,
Hoe zwaar misbruikte jeugd hem op het hoofd doe weegen,
De ramp, die uit hem kermt, de smart, die uit hem schreit,
Staaft voor 't verlicht verstand nog Gods weldaadigheid.

Is 't enkel goedheid, als de zachte zonnestraalen
Van de effen blaauwe lucht op 't aardrijk nederdaalen,

De Lente in 't praalgewaad van jeugdig groen getooid,
Van haaren bloementroon op 't menschdom roozen strooit? -
Is 't enkel strafheid, als de wolken bliksems slaaken,
De donders ijlings op hun flikring raatlend kraaken,
De orkaan in 't woud verplet, of loeiend giert door 't veld,
En overal natuur slechts ondergang voorspelt? -
De zinnelijke mensch, steeds aan den schijn verbonden,
Heeft schaars Gods goedheid bij het bliksemlicht gevonden.
Den wijzen straalt zij aan uit storm en onweêrsnacht,
Als uit het lieflijk rood, dat in den morgen lagcht.
Hij zag den zwoelen wind, in lieve zomerdagen,
De zaaden van verderf op zijne wieken draagen;
Nog juichte mensch en vee, en reeds, reeds stak de dood
Zijn pijlen in 't vergif, dat door den dampkring vloot.
Daar klonk de donder van de hooge heuveltoppen.
't Aêmechtig aardrijk werd verkwikt door vruchtbre droppen.
Geen wapprend koeltje bleef met ziekte en dood belaên,
En een verfijnde lucht bragt nieuwe krachten aan.
Nu rees zijn ziel omhoog. Een lichtstraal trof zijne oogen.
Hoe veilig werd door God het groot Heeläl bewoogen!
In alles wat hij wrocht, of ooit zijn wil besloot,
Was zijne Wijsheid, was zijn Goedheid even groot.

Hij zegent, stil genot zwelt straks den stervling tegen;
Hij slaat, zijn slaande hand druipt nog van milden zegen;
Het koeltje is adem Gods, die liefde in 't hart ontsteekt,
De donder is zijn stem, als hij tot rotsen spreekt.
De Boosheid hoort ze en beeft - haar heil en hoop verzinken.
Hij doet in bliksemvuur de waarheid voor haar blinken.
Angst, wroeging, naberouw, knaagt rustloos aan haar hart.
Zij waant zich van 't Heeläl verlaten in heur smart.
Het bang gemoed durft naauw tot God om uitkomst wenschen;
Maar Hij, Hij blijft altijd de Vader van de menschen;
Het is zijn liefde, die door 't vuur der smart hen leidt,
Van 't booze loutert en voor waar geluk bereidt.

ô Mensch! een donkre nacht omhult voor u Gods paden.
Beslis niet over straf of zegen bij zijn daaden.
Gevoel uw kleenheid meest waar God ter vierschaar zit;
Beef in uw niet terug, wees liefdrijk - en aanbid!
Wat weet gij van den dag bij 't flikkren van den morgen?
Wat de Eeuwige bedoelt, is 't eindig oog verborgen.
Zie, 't Aardrijk waggelt, splijt - een vuurstroom loeit en brandt,
En slokt Messina in het gloeiend ingewand -

Een vreeslijk oordeel! - ja, een aantal boozen sneeven;
Maar, ach! door d'eigen nood voelt zich de deugd omgeven;
Zelfs de onschuld aan de borst vindt zich dit lot bereid;
En nu - een oordeel nog van Gods Rechtvaardigheid? -
Beschouw den Booswigt hier ten prooi aan duizend rampen,
Maar schouw naast hem de Deugd met meerder leeds nog kampen.
Dees, zegt gij, wordt beproefd en tot haar heil gestierd,
Die - Wreedaart, zwijg! - Hoe nu, zo hij verbeterd wierd? -
Dan immers was zijn ramp voor hem Gods beste zegen,
En gij, gij noemt ze een straf en werkt Gods liefde tegen! -
Wat ziet aan 't einde uw oog van de uitkomst van zijn lot?
Ook straf is weldaad in de handen van een' God.
Erken voor u het loon der ondeugd in het ende.
Haar eens zo vleiend spoor loopt uit in wisse ellende.
Beef, waar gij 't vreeslijk lot eens Booswichts immer ziet;
Verfoei het zeedlijk kwaad, maar, Stervling! vonnis niet!
Verzacht veelëer zijn smart, hoe schuldig hij moog wezen.
Weet, de Onschuld, die hier lijdt, is aan uw hulp ontreezen.
Ach! leest gij schuldgevoel op zijn verbleekt gelaat,
Denk, 't is het zegel Gods, dat op zijn voorhoofd staat;
De Lijder hoort aan Hem. - Vertrouw Hem zijn belangen.
Ligt biedt zijn smart eens stof voor eeuwige gezangen.

Het laatste doelwit van het hooge Godsgebied
Is zedelijke waarde - een eindeloos verschiet!
Het zwakke Moederhart moog recht noch onrecht hindren,
Om beiden te offren aan 't genoegen haarer kindren,
En, zonder opzicht op hun deugd en zeedlijkheid,
Hun steeds te schenken wat het meeet hun wenschen vleit.
Hoe dikwerf vloekt het Kroost, eens aan haar zorg ontheeven,
In deeze goedheid al de foltring van zijn leven,
En wenscht de hardste straf voor elk dier tederheên,
Die 't nu op 't pad der Deugd zo moeilijk voort doen treên.
Bij 't reine Wezen waar dit denkbeeld snoode ontëering.
Rechtvaardigheid is 't wit, de zuil van zijn Regeering.
Hij wil volkomenheid in alles wat hij wrocht;
Aan dit beding alleen is 't waar geluk verknocht.
Geen aasje duurzaam heil wordt in zijn Rijk genooten,
Of 't is uit menschenwaarde en uit de deugd ontsprooten.
ô Deugd! waar bleef uw troost in uwe rampwoestijn,
Kon ook de Boosheid in het eind' gelukkig zijn!
Ach! wie het misdrijf aan zijn noodlot kan ontheffen,
Kan ook de deugd het lot der schuldigen doen treffen.

Juicht, Eedlen! die, vol moeds, hier naar volmaaking streeft,
Uw lot rust in een hand, die nooit de Deugd begeeft.
Hoe veilig mag 't verschiet u reeds in de oogen blinken!
Schoon Aarde en Hemel zonk, uw hoop kan nimmer zinken.
Eer 't vast Gestarnte blonk, lag reeds haar grond bereid
In 't eeuwige ciment van Gods Rechtvaardigheid.

'k Erken uw Goedheid meest in dit ontwerp, ô Vader!
Gij brengt door lijden ons der deugd geduurig nader,
Door deugd aan 't waar geluk, dat in haar schaduw bloeit,
En met de waarde van uw zeedlijk schepsel groeit.
Gij wilde, uit eigen keus, door 't menschdom zijn gepreezen.
Hij slechts is zalig, die het waardig voelt te wezen.
Eén wenk had in zijn hart het zeedlijk kwaad gestuit;
Gij dwingt het tot zijn heil, en 't werkt zijn grootheid uit! -
Onëindige! ons geluk is op een rots gezonken;
Aan uw volmaaktheid zelv' hebt gij ons lot geklonken! -

Ja, de ondeugd blijft de bron van 't ondermaansche leed.
't Genot ontvlugt haar hart, ook waar ze op roozen treedt.

Gods Wijsheid, die haar draagt om grooter goed te wekken,
Wil dat zij tevens aan zich zelv' ter straf zal strekken.
Dit is de grondwet, die haar heerschappij bepaalt,
Haar onderwerpt aan 't goed, dat altijd zegepraalt.
Natuur erkent haar kracht en blijft haar stoorloos volgen,
Tot dat voor eeuwig 't kwaad door 't goede zij verzwolgen,
En elke wanklank, die nog door de schepping schreit,
Zich oplost en verliest in loutre eenstemmigheid.
Zoo lang zal 't lijden, dat de schuldigen blijft treffen,
Niet min Gods Goedheid, dan zijn Heiligheid verheffen.

Zo komt de Dagvorstin uit de Oosterpoorte treên.
Het donkre heir des Nachts vlucht voor haar' luister heên.
Hier, rooken in haar' glans de hooge heuveltoppen;
Daar, tintelt ze in een zee van glinsterende droppen. -
Nog zweeft eene enkle slip van d'afgeweken nacht
In 't laage westen, daar ook 't morgenrood reeds lagcht;
Maar zij, zij rijst gestaêg. Reeds weiden haare straalen
Den steilen bergrug af, naar de omgelegen dalen. -
Nu heerscht zij onbepaald aan d'effen hemeltrans.
De traanen van den nacht zijn spiegels van haar' glans.

Zij, dreef zijn wolken als een nevel voor zich heenen -
Hij, gaf haar luister, zag haar zege, en is verdweenen.

ô Grijsäart, wien uw tijd, uw beste tijd ontvlood,
Die aan een schijngenot uw jeugd en krachten bood,
En nu, van zelfverwijt en lang verdriet omgeven,
Zo pijnlijk d'Ouderdom voelt door uw leden beeven;
ô Klaag niet! ge oogst in 't eind' de vruchten uwer daên.
Al wat de zinnen streelt, is voor uw hart vergaan.
De bronnen zijn verdroogd dier eens zo zoete weelde,
Die gij zo duur betaalde, en die zo kort u streelde.
Uw brein, van kunde ontbloot, heeft niets, dat ooit u vleit;
Uw hart, zo lang verzuimd, mist zelfgenoegzaamheid.
Daar voelt gij al den last der doodlijk sleepende uuren.
Ach! eeuwig schijnt de tijd voor uw verdriet te duuren!
Ja, pleng vrij traanen uit een dipebeklemd gemoed,
Uw wreed verzuim verdient een' heeten traanenvloed;
Maar dat geen wanhoop u uw jongste kracht ontroove,
En 't laatste vonkje moeds, dat in u glimt, verdoove! -
Dat naberouw, die smart, dat angstig zielgekwel,
Zijn, in het plan uws Gods, nog midlen tot herstel.

Zijn wijsheid heeft voor u die artsenij gekooren;
Iets minder bitter, en gij waart gewis verlooren!
Erken zijn goedheid in de roede, die u slaat.
Zijn Liefde wrocht de smart ter grenspaal aan het kwaad.
Ach! is hier de Ouderdom, na zulk een jeugd, te vreezen,
Kan hij niet zalig zijn - hij kan nog nuttig wezen.

Weldaadig is de ramp, die om zijn schreden zweeft,
Weldaadig elke smart, die aan zijn leger kleeft.
Ze ontrukt hem pijnlijk aan het lang bedrog der zinnen;
En leert hem 't zoet gevlei der driften overwinnen.
Hij denkt, door nood geprest, zijn leven ernstig na.
't Gemis van alle vreugd komt zijnen lust te staê;
Het dwingt hem elk vermaak, dat de aarde kan omvatten,
Op zijnen rechten prijs, ondanks zich zelv', te schatten,
En, boven al 't genot van weelde en overvloed,
De Deugd te erkennen als het eenigst hoogste goed.
Hoe zinkt voor zijn gezicht die wellust nu in waarde,
Die 't onervaaren hart een' hemel spelt op aarde,
Maar, na een kort genot vol onrust en verdriet,
De neiging martelt, en de ontstoken drift ontvliedt,

Die, woedend naar genot, het magtloos voelt bezwijken,
Het eeuwig najaagt, en het eeuwig ziet ontwijken!
Hoe hooploos wenscht zijn hart, in menig bangen zucht,
Den kostbren tijd terug, zo nutloos hem ontvlugt!
Hij voelt de waarde nu dier eedle kundigheden,
Die in zijn vroege jeugd om zijn bezit eens streeden,
Die, waar ons zingenot en wufte vreugd ontvliên,
Nog menig zoet vermaak aan onze grijsheid biên.
Maar moedloos zinkt zijn hoofd op 't eenzaam leger neder -
Hij voelt haar' prijs, maar ach! - hij wint haar gunst niet weder.
Zo denkt de Reiziger op 't onherbergzaam strand
Eens verren hemels aan het lieve Vaderland.
Nu murmlen in zijn oor zijn koele waterstroomen;
Nu ruischen voor zijn hart zijn schaduwrijke boomen;
Nu smacht hij naar den grond, door hem versmaad welëer -
Vergeefs! hij drukt dien grond, dien dierbren grond, niet weêr!
Daar doolt hij eenzaam om, van vriend en maag gescheiden,
En de eindelooze zee golft rustloos tusschen beiden.
Een doodsche ledigheid vervult zijn smachtend hart.
't Gevoel knaagt aan zijn borst, het denken wekt hem smart.
Wat duizenden verrukt en hemelvreugd kan leenen,
Doet zijn verstompte ziel van lusteloosheid steenen;

Wat uit hunn' eedlen kring 't verdriet voor eeuwig bant,
Baart slechts verveeling aan zijn lang verzuimd verstand.
Zijn aanleg was zo schoon, zijn kracht zo groot voordezen.
Hij voelt, en kermt van rouw, wat hij had kunnen wezen.
Nu zweeft hij, stom van smart, zijn' eersten morgen rond,
Hij denkt zich waar zijn ziel nog voor den scheiweg stond,
Hier, deugd en wetenschap zijn maagdlijk hart begeerden,
Maar zich, vol waarde, slechts tot zijne reden keerden;
Daar, wellust, rijk getooid, naar zijn bezitting dong,
Maar slechts, door zoet gevlei, op zijn verbeelding drong,
En hij, om luttel moeite op 't eerste spoor te ontvlieden,
Het ligt genot verkoor, dat hier de zinnen bieden,
't Geweten zacht ontdook, de reden van zich stiet,
En sinds verstand en hart ten prooi des toevals liet.
't Berouw, dat uit hem treurt, zijne ongeveinsde smarte,
Verzoent van lieverleê hem met zijn eigen harte;
Het doodt de neiging, die nog naar 't verboden streeft,
Nog in een' schuilhoek op zijn' diepen bodem leest.
De stilte, de eenzaamheid, verheffen zijn gedachten;
De driften kwijnen heên, haar kwijning schraagt zijn krachten.
De hoop, de stille hoop, die soms zijn ziel weêr voedt,
Verädelt zijn gevoel, en zuivert zijn gemoed.

Met elke zucht om hier 't vervlogene in te haalen
Schijnt nieuw vermogen in zijn' boezem neêr te daalen;
En hoe gering in 't eind' de vordring dan ook zij,
Het doel, het edel doel, zet haar nog waarde bij.
De Mensch eisch' streng de daad; zijn trots moog' nooit verschoonen;
God, God, onëindig groot, wil ook den wil beloonen.
Vaak heeft een enkle traan, voor 't menschlijk oog verkwist,
De schuld eens levens uit zijn dagboek uitgewischt.
Het doel maakt deugd tot deugd. Ze is slechts in 't hart te lezen.
Bij luttle vordring kan 'er zinverandring wezen.
Vaak houdt de laage lust den stervling nog geboeid,
Waar 't hart reeds voor de deugd in reine liefde gloeit.
Nog trekt haar zoet ons aan, waar wij haar heil verächten.
Ach! de eens voldaane lust krijgt ijlings reuzenkrachten;
Zij pijnigt in 't bezit, en martelt bij 't gemis.
Nooit keert hier de Onschuld weêr, waar ze eens gevlooden is!
Eén uur zag onzen val. 't Herstel duurt lange jaaren.
Ach! moedloos blijft het oog op elken afstand staaren.
Hoe ligt wordt daar het hart nog van het spoor geleid,
Hoe menig kleen vergrijp een leven lang beschreid! -
Toch draagt het waar berouw ook hier zijne eedle vruchten;
't Leent sterkte aan onzen wil, en doet geen afval duchten.

Het is de kennisboom, door traanen meest bespat.
Hij kent het goed en kwaad, die van haar vruchten at;
Geen toeval vormt zijn keus, en heeft hij eens gekooren,
Zijn hart is voor het laatste in eeuwigheid verlooren.
Dan veegt een Vader, die zijn kind hier nooit begaf,
Met eene zagte hand zijn zilte traanen af.
Het liefdrijk doelwit van zijn slagen is beschooten;
Reeds is uit ieder traan een hemelroos ontsprooten.
Hoe luttel zegt de Deugd, die 't strijdperk nooit betrad,
Van geen gevaaren droomde op 't altijd effen pad,
Zich meer uit sleur dan keus aan elken pligt gewende,
En de ondeugd ligt weêrstond, wier zoet zij nimmer kende;
Die op gevoelloosheid, als op een zege, roemt,
En elke zwakheid als een haatlijk misdrijf doemt! -
Neen, de eedle sterveling bezit een hooger waarde,
Die eenmaal ongestoord al 't heil genoot der aarde,
Het zoet der ondeugd kent, en toch haar spoor verlaat;
Haar lokstem diep gevoelt, en toch haar heil versmaadt.
Hij zou gerust 't heeläl ten bajerd weêr zien keeren,
En op zijn rookend puin der Deugd nog trouwe zweeren.
Deugd, door geen neiging, door geen driften ooit bestreên,
Is die eens Engels, niet eens stervlings hier beneên.

Door zinlijkheid en lust, en door de zege op beiden,
Wil God den sterveling tot zijn bestemming leiden.
Wie nog de deugd verkiest, waar enkel de ondeugd loont,
Is rijp voor eedler kring, waar geen verzoeking woont.

Mijn Grijsäart leerde laat, ach! door een grievend lijden,
Meer dan uit vrije keus, de zinlijkheid bestrijden.
Hij voelt hoe kleen een gift het hart der deugd hier brengt,
Als de afgesleeten kracht geen lusten meer gehengt.
Voor hem is in den strijd geen lauwer meer te haalen.
De zege is zonder eer, schoon hij mogt zegepraalen.
Dit nederig besef daauwt ootmoed in zijn hart.
Hij lijdt, wat leed hem treff', geduldig elke smart.
't Bewustzijn van zijn schuld, zijn zwaare schuld, voordezen,
Doet hem toegevend bij 't gebrek van andren wezen;
Hij draagt hun feilen graag, en voelt, waar hij vergeeft,
Hoe zeer hij voor zich zelv' vergeving noodig heeft.
Zijn zachtheid kan de Jeugd aan zijne lessen binden.
Hoe ligt zal zijn gevoel den weg huns harten vinden;
Hij kende eens elke roos, die op hun pad ontluikt,
Maar ook den adder, die zo vaak in 't roosjen duikt.

Hij poogt niet, wars van vreugd, hen aan 't genot te onttrekken;
Slechts voor een wreede steek wil hij hun borst bedekken.
Zijn raad is die eens vriends, die zelf eens schipbreuk leed,
En nu met traanen meldt, wat hem verzeilen deed.
Zoo kwijnt hij naar zijn graf, omringd van ramp en plaagen;
Ook daar nog zucht zijn hart om zijn verloopen dagen -
In 't eind' - zijn vreugd en smart is heên, en keert niet weêr.
Hij blaast den adem uit en 't groot gordijn valt neêr.
Geen eindige heeft ooit zijn slip om hoog geheeven.
De Liefde zweeft om 't lijk, door hoop, door vrees gedreeven.
ô Eedle! smoor uw' rouw - berust vrij in zijn lot!
Het schepsel hoort voortaan geheel aan zijnen God.
De trotsche stervling meet' de hooge hemelbollen,
Van daar de dwaalers om de gouden dagtoorts rollen,
Tot daar het vast gestarnt' zijn staarend oog ontvliedt -
God is de Oneindige - zijn goedheid meet hij niet! -
Bij vatbaarheid voor heil, deed hij nooit heil ontbreken.
Hij daauwt op 't bloempjen in verborgen hemelstreeken.
Al wat zijn liefde wrocht, heeft steeds zijn magt geleid.
Zijn Plan heeft ooit gemist, noch mist in eeuwigheid.

Toch blijft het zaligheid, in d' eelsten vaag van 't leven,
Langs 't effen spoor de deugd en wijsheid na te streeven,
't Gebloemt' te gaêren, als 't gebloemt' nog voor ons blinkt,
Daar eens onze ouderdom gerust op nederzinkt.
Toch blijft het hachlijk, op Gods Almagt hier te beiden,
Waar ons zijn Goedheid door de Reden wil geleiden.
Wie zal, wanneer de maan in eenen zomernacht
Van 't helder firmament op woud en velden lagcht,
Waar hij het regte spoor onmerkbaar kan verliezen,
Een' zwarten onweêrsnacht voor zijnen tocht verkiezen,
Schoon 't slingrend bliksemvuur naauw aan den hemel zwicht,
En ook, bij poozen, hem zijn donker pad verlicht? -
Ach! duizenden zal 't vuur, het vreeslijk vuur, verslinden,
Een enkle zal den weg bij zijne flikkring vinden! -
Hoe schaars valt de ouderdom verwoeste jeugd ten deel!
Hoe dikwerf moordt de lust bij 't lieffelijkst gestreel,
Verbindt zich met den dood, en streelt nog eens zo teder,
En stort ons, onbereid, in de eeuwigheid ter neder!
Hoe vaak is de ouderdom, ook waar zijn komst ons vleit,
Een dompe slaap der ziel bij loutre magtloosheid!
De krachten zijn verlamd, de driften afgesleeten;
De prikkel is verstompt in 't afgewroegd geweten;

Het doelloos leven kwijnt, zijn drijfveer is verroest;
Het werktuig gaat nog, maar de menschheid is verwoest;
Nu rolt de donder; maar hij treft niet meer zijne ooren.
Hij is voor vreugd en smart, voor ramp en heil verlooren.
Stompe onaandoenlijkheid zonk op zijn hart ter neêr.
Hij wenscht, hij vreest, hij beidt, hij poogt, hij hoopt niet meer! -

Gelukkig hij, wiens hart, nog teêr en ligt bewoogen,
Zich door het schoon der deugd van zelv' voelt aangetoogen,
Die, vroeg reeds door haar rust en stil geluk bekoord,
Geen donderslag behoeft, waar hij haar spreken hoort!
Hoe bloeiend zal zijn jeugd, hoe rijp zijn grijsheid wezen!
Hij heeft geen slangenbeet van 't naberouw te vreezen.
Zijn leven was een dag vol lieven zonneschijn;
De dood zal hem een nacht vol zoete ruste zijn.
ô Stervling, wie gij zijt! uw kort verblijf op aarde
Is voor uw' eedlen geest van onbezefbre waarde.
Geen enkel oogenblik vlugt ongewrooken heên.
't Behoudt zijn' invloed, waar het lang voor ons verdween.
God heeft aan elke daad haar wis gevolg beschooren.
Niets was in 't groot heeläl ooit doelloos of verlooren.

ô Woeker met uw jeugd, waar u de jeugd nog vleit,
Zaal, als de Zon nog stooft, gij zaait voor de eeuwigheid! -
Wat valsche flikkring hier onze oogen moog verblinden,
Slechts op den weg der deugd is 't waar geluk te vinden.
Wie hier het volle wit van zijn bestemming raakt,
Heeft, aan het eind' des tochts, het meeste heil gesmaakt.

Vijfde zang.

De ouderdom.
Vijfde zang.

Heb dank, ô Zangster! die tot hier toe mij geleidde,
Waar schaars een lentebloem het zoekend oog meer beidde,
De Herfst reeds blaadren strooit, en in het kil verschiet
De Winter op een' troon van sneeuw en ijs gebiedt.

Uw adem deed ook daar nog menig beekje vloeiën;
Ik zag het barre veld, de hei van bloempjes gloeiën;
Hoe juichte dan mijn hart, daar 't bloempje, dat ik las,
Schoon minder schittrend, in mijn' krans onsterflijk was!
Nog slingert zich mijn pad door altijd dorrer dreeven.
Verhef mijne aandrift, blijf aan mijne zijde zweeven;
Op dat mijn schaamle lier in uwe glansen blink',
De Christlijke Ouderdom uit haare snaaren klink',
En ik, door u bezield, in mijn bespiegelingen
Zijn uitzicht en zijn' troost naar waarde moog' bezingen.

Verheven Godsdienst, zuil der menschheid in het stof!
Wie denkt uw eindloos doel, en meldt naar eisch uw' lof?
Hier mist de Seraf zelf - maar blijft gij onvolpreezen,
Ons hart gevoelt toch diep wat gij den mensch wilt wezen.
Hij zonk ontädeld in het stof des doods ter neêr,
Gij geeft hem aan zijn' God en aan zijn' adel weêr,
Verzacht voor hem de ramp, waarop zijn deugden groeiën,
Doet duizend bronnen voor zijn smachtend harte vloeiën;

Voert, onder strijd en smart, zijn zege en vreugd ten top,
Verheft zijn menschheid en kweekt haar ten engel op.
In ieder levensperk blijft gij zijn' besten zegen;
Waar niets meer troosten kan, lagcht nog uw troost hem tegen;
Gij dekt met eigen hand zijne onschuld in de jeugd,
Gij vormt zijn jonglingschap en voedt haar op tot deugd,
Gij weert de zorgen, die zijn rijper jaaren drukken,
Gij leert zijn' ouderdom de vrucht des levens plukken.
Vergeefs grijnst in 't verschiet een graf voor zijn gezicht,
Gij zwaait uw fakkel, en zijn donkre nacht wordt licht.
Hij blikt 'er vrolijk in - een straal van eeuwig leven
Heeft reeds zijn' gindschen boord met morgenrood omweeven.
Daar lagcht zijn dons hem aan, en, wagglende op zijn' rand,
Schouwt hij in 't hel verschiet, ontdekt zijn Vaderland,
Juicht, reikhalst, zwijmt van vreugd, weet naauw wat hem verover,
Denkt flaauw nog, denkt niet meer, zinkt heên, en sluimert over.
Wat waar' hier de Ouderdom, aan uwen troost ontrukt?
Gezonken menschheid, die naar 't niet, haar eindpaal, bukt!
Ook in de loopbaan, door de deugd ons voorgeschreeven,
Ontzinkt van lieverleê ons ligchaam aan dit leven.

De zinnen worden stomp en missen aan hun taak.
Met elken dag ontboeit de lust een nieuw vermaak.
Een aantal kwaalen doen zich telkens meer gevoelen.
Het werktuig zwicht, de ziel durft schaars iets groots bedoelen.
Het brein droogt op en zuft; vermoeidheid stiert den gang;
De dag krimpt voor ons in, de nacht wordt duldloos lang.
Natuur blijft stom, zij schijnt min tot ons hart te spreken,
Zij kan geen nieuw gevoel meer in de borst ontsteken;
Wij zwijmen magtloos heên, ook bij haar zoetst genot.
Waar 't eindige verzinkt, behoeft het hart een' God! -

Genoeglijk, uitzicht bij het klimmen onzer jaaren,
Wij kunnen in den nood op liefdrijke almagt staaren!
Steeds veilig in de hand, die ons aan 't niet onttoog,
Zien wij gelaaten 't stof ontzinken aan ons oog.
ô Ouderdom! zou 't hart op uwe naadring beeven,
Gij grenst niet aan den dood, gij grenst aan 't eeuwig leven!

Ja! de Ouderdom, wat ramp hem in het einde omring'
Is voor het edel hart des Christens zegening.
Zijn zaaitijd spoedt ten eind'; reeds ziet hij aan de kimmen
Den blijden dag des oogsts bij poozen zachtkens glimmen.
Hij schouwt met vreugd terug: zijn taak is afgedaan.
Hij werpt een' blik vooruit: de toekomst lagcht hem aan
Geen heil, zijn grootheid waard', is voor zijn hart verslonden.
Lang was voor hem de tijd aan de eeuwigheid verbonden,
Door JESUS Godsdienst met een leven zonder end',
Met zijn bestemming, met de waare deugd bekend,
Door zijnen invloed tot het reinste doel gedreeven,
Gevoelt hij zich op stof en zinlijkheid verheeven;
Hij weet, dat bij den dood hem eedler waereld beidt,
En voelt zich juichend tot haar' werkkring voorbereid.

Verheven Redder van verlooren stervelingen!
Nog staamren wij uw' lof, waar wij U eeuwig zingen!
Wat ziet onze eindigheid in deezen donkren nacht
Van 't onäfzichtbaar heil, door U ons aangebragt?

Een' enklen schakel van eene eindelooze keten,
De schaaûw eens uitzichts, door geen eeuwigheid gemeten!
Al had uw Leer op aard' geen ander licht verspreid,
Dan dat de Rede op nieuw door haar de menschheid leidt,
Haar taal onze aandacht treft, haar lessen ons bezielen,
Nog moest het Menschdom voor uw Grootheid nederknielen;
Maar duurer is aan U de sterveling verpligt -
Uw lippen aêmen troost, en 't bang geweten zwicht;
De reinste liefde doet een zalig hart ontgloeiën,
Het kent een' Vader, en zijn dankbre traanen vloeiën!

Nog vindt mijn Grijsäart, bij het klimmen zijner deugd,
In 't stil bepeinzen van die Leer zijn zoetste vreugd.
Hij denkt hem, die getrouw naar haaren eisch zou leeven,
En ziet de menschheid in haar' adel voor hem zweeven.
Ach! diep gezonken, zonk haar luister telkens meer;
Door JESUS Leer verlicht, vindt zij haar' oorsprong weêr.
Zijn liefde ontsloot voor haar gestaêg een hooger orden.
Dit was de menschheid - dit kan zij door JESUS worden!

Daar rijst bij 't grootsch verschiet haar waarde voor zijn hart.
Ach! elke ontäadling van haar hoogheid baart hem smart;
En voelt hij zich te vaak nog aan het stof gekluisterd,
Is haar verheven prijs soms voor zijn oog verduisterd,
Dan schouwt hij haar volmaakt, ten hoogsten top van eer,
In JESUS CHRISTUS, in zijn' Broeder, Hoofd, en Heer,
Ziet nieuwe zonnen aan een' nieuwen hemel blinken,
En Englengrootheid voor zijn grootheid nederzinken!
Hij staart bedwelmd haar aan, ziet aanwas zonder peil;
Hij denkt haar' prijs niet door, maar voorgevoelt haar heil.
Zijn stoutste wensch ontvlamt, maar kan geen grens ontmoeten,
En 't vast gestarnte drijft als stof aan zijne voeten.
Niets laags ontgloeit hem meer; al 't aardsche heeft afgevleid.
Hij ziet zijn menschheid op den troon der heerlijkheid,
Verheft zich, voelt zijn hart aan de eindigheid onttoogen,
En eeuwigheden zijn het uitzicht van zijn poogen!
Hoe vrolijk staart hij op het eindperk van zijn' strijd;
Hoe juichend ziet zijn oog den grenspaal van den tijd!
Zo ziet de Landman, als zijn laatste krachten zinken,
De wenkende avondstar in 't vaale Westen blinken.

Vol rust op 't zalig veld, dat steeds zijn hart verheft,
Oogt hij het lijden na, dat hier den stervling treft.
Hoe arm zou, zonder leed, deeze aarde in vreugde wezen!
Ach! zonder lijden werd Gods goedheid min gepreezen!
Wat waar' gezondheid, nooit door ziekte of kwaal bekneld?
Een ongekende schat, een voorrecht, naauw geteld!
Maar nu, hoe voelt ons hart haar zaligheid verhoogen,
Als wij, na kort gemis, haar heil weêr smaaken moogen
Als de eerste lentestraal de matte borst weêr streelt,
En elk vernieuwd gevoel in 't heil der Schepping deelt?
Slechts door den winter blijft de zomer ons bekooren.
Een zomer, zonder eind', had ras zijn schoon verlooren.
Gestaêge wisseling van smart en van geneucht
Geeft voelbaarheid aan 't heil, en nieuwheid aan de vreugd.
Hier is zij 't middel, dat geen walging ooit doet vreezen;
Aan gindsche zij' van 't graf zal 't eeuwige aanwas wezen.
Vaak, als de morgenzon haare eerste straalen spreidt,
Denkt hij de wegen na van Gods Voorzienigheid.
Veel heeft zijn oog gezien, veel heeft zijn hart ervaaren.
Niet altijd gleed zijn kiel langs gladgekemde baaren;

Maar altijd was Gods weg, wanneer de wolk verdween,
't Ontwerp der Liefde zelv', hoe hard die weg hem scheen.
Hoe menige onspoed zag zijn oog in heil verkeeren!
Hoe dikwerf moest de ramp hem deugd en wijsheid leeren!
Hoe vaak verdween zijn trots en morrend ongeduld
In stille aanbidding en het diepst gevoel van schuld!
Geen vreugd ontzonk zijn hart, geen band werd ooit ontbonden,
Dien eens met feller smart de tijd niet had verslonden.
Hij joeg een schaduw na, zij week en was niet meer;
De schim verdreef de schim, en beiden slonken neêr;
Maar uit haar kleen gemis werd hooger vreugd gebooren.
Geen enkel waar geluk ging ooit voor hem verlooren.
Daar, waar hij doelloosheid en vaak verwarring zag,
Blonk ras de heerlijkste orde in haaren schoonsten dag.
Zijn wijsheid zonk, hij leerde op hooger wijsheid bouwen,
En onbepaald zijn lot aan zijnen God vertrouwen.
Nu brak van lieverlee het helderst licht hem aan.
Hij zag een Vaderoog zijn schreden gadeslaan.
Daar trad hij moedig voort, en zielrust loeg hem tegen;
Hij koos niet meer; hij volgde, en de uitkomst was steeds zegen.

Het raadsel was gelost, hoe digt met nacht omkleed,
Het groote raadsel, dat zo vaak hem siddren deed;
Bij al de ellenden, die de Schepping hier misvormen,
Bij al de rampen, die hier stoorloos op ons stormen,
Bij al het lijden, daar de menschheid onder zinkt,
Bij al de traanen, die het aardrijk rustloos drinkt,
Bij al de graven, die ons overal omringen,
Wil God het waar geluk van zijne stervelingen!
Zijn hart gelooft dit in de zwartste duisternis,
En juicht in 't stof des doods, dat hij Gods schepsel is!
Mij dunkt ik zie hem, met een' dankbren blik naar boven,
Gods wijze leiding, onder 't eenzaam wandlen, looven -
Nu treedt hij langzaam voort, dan leunt hij op zijn' staf;
Het koeltje kuscht een' traan hem van zijn wangen af;
Een zoete weemoed heeft zijn trekken ingenomen;
Hij schouwt nog eens omhoog, en duizend traanen stroomen.
‘Oneindige!’ dus barst zijn volle boezem uit;
‘Eens, ach! vergeef het mij! miskende ik uw besluit.
Een lichtstraal trof mijn oog, en schaamte deed mij bloozen!
Ach! wijzer, had mijn hart altijd uw' weg gekoozen!

Heb dank, Aartsgoedheid! dat uw wijsheid voor mij koor',
Heb dank voor elke ramp, die mij uw gunst beschoor,
Heb dank voor elken traan, dien ootmoed uit mij weende,
Die 't waar berouw ontsprong, die mij van de aarde speende;
Maar meest, dat menig plan mijns levens wierd verstoord,
En Gij mijn' dwaazen wensch niet altijd hebt verhoord!
Had ik mij zelv' bestierd, wat waar van mij geworden?
Gij hieft, ondanks mij zelv', mijn hart tot hooger orden.
Ach! heeft mijn zinlijk oog uw wijsheid vaak beschreid,
Thans geeft zij eeuwig stof aan mijne dankbaarheid.
Gij bleeft dezelfde Liefde in vreugd en smart te gader;
Mijn heil was steeds uw doel - Hallelujah, mijn Vader!'

Nu zweeft zijn talrijk Kroost voor zijn' ontroerden geest,
Geen hunner, die zijn hart niet is tot vreugd geweest!
Hij droomt zich dikwerf nog in hunnen kring gezeten,
En oogst de vruchten in van een gerust geweten.
Hoe ijvrig heeft zijn vlijt hun teêr verstand verlicht!
Hoe zorglijk was zijn oog steeds op hun deugd gericht!

Hoe bleef hij aan hun hart zijn teêrste zorg besteden!
Hoe menig stillen nacht heeft hij voor hun gebeden,
Hun deugd bevolen aan Gods goedertierenheid,
En 's Hemels zegen op hun hoofden afgeschreid! -
Hij zag zijn' wensch bekroond en mogt zijn doelwit treffen;
Maar zou hij hier zich zelv' een oogenblik verheffen?
Hij weet, een kort verkeer, een enkel vlugtig woord,
Heeft dikwerf al de vrucht van jaaren vlijts gestoord.
Een vonk, naauw opgemerkt, ach! vaak aan 't oog ontweeken,
Kan in 't ontvlambaar hart der jeugd een drift ontsteken,
Die, lang verborgen, lang zich zelve nooit verraadt,
En toch den indruk van al 't goede wederstaat.
Hoe kleen blijft hier de Mensch, ook bij zijn ijvrigst poogen!
De toekomst blijft voor hem met donkren nacht omtoogen.
Eene enkele oorzaak werkt, die 't schranderst brein niet gist,
En 't schoonst ontwerp, de vrucht van jaaren denkens, mist!
Ach! zou hij, magtloos trotsch, hier aan zijn wijsheid denken?
Neen! zielrust volgt den pligt, maar de uitkomst slechts Gods wenken.
Wie heeft verleiding van hun glibbrig pad geweerd,
Haar doodelijkste pijl onzichtbaar afgekeerd?
Wie dwong verzoeking, nu te wijken, dan te spaaren,
Waar luttle krachten bij ontstooken driften waren?

Wie regelde den loop dier kleene omstandigheên,
Wier eeuwige ebbe en vloed voor 't oog onmerkbaar scheen,
Die, schoon in schijn gering, in de uitkomst nimmer faalen,
En, boven onze magt, ons lot zo vaak bepaalen,
Wier werking aan den Dwaas, als toeval, hier ontschiet;
Maar daar de Wijze op merkt, de Christen God in ziet?
Hij denkt dit, en natuur wordt tempel om hem heenen.
De reinste dankbaarheid doet hem ootmoedig weenen.
Daar zinkt hij op zijn kniên, en staarende op zijn lot,
Verdwijnt zijn zorg, zijn vlijt - denkt, voelt hij niets dan God!
Ach! ziet hij in het stof zijn dierbaar kroost niet weder,
Wat aan zijn' arm ontzonk, zonk in Gods armen neder.
Hoe veilig is hun lot! - Slechts oogenblikken meer,
En zalig, vindt zijn hart de zaalgen eeuwig weêr! -

En nu, zijne eigen deugd - hoe wolkt zij voor zijne oogen,
Als stof, dat door den voet des wandlaars wordt bewoogen!
Aan wat gevaaren, die het eindig oog niet telt,
Was eens zijn kindschheid, eens zijne onschuld blootgesteld!
Hoe dikwerf hing de schaal van lokäas en vermogen
In 't vreeslijkst evenwigt, al dobbrend, voor zijne oogen!

Hoe vaak had de Eevnaar door één stofjen meer beslist;
Maar 't laatste zuchtje winds verdween, en 't stofje mist!
ô Deugd des stervlings, staal, dat de adem zelfs doet roesten,
Eén poging min of meer kan u in 't hart verwoesten!
Wie schraagt u, waar dat hart reeds aan uw magt ontzinkt,
Als toovrend zingenot op onze paden blinkt!
Ach! denkt hij aan den strijd, hij voelt bij elke zegen
De wagglende eerkroon op zijn hoofd zich nog beweegen!
Hoe moeilijk, hoe geducht, was hem in 't eerst zijn pligt!
Geen kracht scheen hem bestand, geen pooging viel hem ligt.
Ach! om den strengen eisch des pligts gehoor te geven,
Moest hij een neiging, vaak eene aandrift wederstreeven.
Hoe vaak was in 't begin de strijd hem nederlaag!
Maar schoon zijn kracht ook zonk, zijn moed verrees gestaêg.
Hij wilde en kon; hij had, hem werd nog meer geschonken,
En de overwinning bleef aan zijnen wil geklonken.
Daar rees hij uit het stof. De neiging, staêg bestreen,
Verloor haar sterkte, slonk, verlamde en kwijnde heên.
Aan elke zege was een nieuwe kracht verbonden.
Zijn ziel aêmt eindlijk vrij - de weêrstand is verslonden.
Hij voelt zijn hart voor 't heil der waare deugd bereid;
Pligt werd hem neiging en hij schonk hem zaligheid. -

Nu zoekt hij 't richtsnoer, waar geen dwaaling is te vreezen,
En vindt het in den wil van 't vlekloos zeedlijk Weezen.
Dien wil te volgen, wordt zijn hoogste lust op aard',
Ook waar zij hem slechts smart in 't zinlijk proefperk baart;
Die ramp is artsenij, is zegen voor zijn harte.
Zijn deugd groeit onder druk, zijn adel kiemt uit smarte.
Dit geeft hem zielrust, waar zijn oog geen uitkomst ziet.
Zijn lot hangt aan den wenk, die aan 't Heeläl gebiedt.
Op Hem vertrouwt zijn hart, en wien, wien heeft hij nader?
Hij kent, door JESUS Leer, Hem als den besten Vader.
Wat hem ontzinken moog', hij juicht nog in zijn lot;
God blijft hem over, en hij heeft genoeg aan God.
Hij voelt zijn krachten met de jaaren meer bezwijken;
Ach! menige eedle daad schijnt aan zijn hart te ontwijken;
Maar veilig op zijn doel, baart de uitkomst hem geen smart.
De beste Godsdienst schraagt en troost ook hier zijn hart.
Verlangen, willen, ach! vaak dulden en gelooven,
Is daadlijk Christendom - gaat dikwerf doen te boven.
Bij Hem, die 't hart doorgrondt en op het roersel ziet,
Verliest de sterveling zijn reine pooging niet.
Een aantal Grooten mooge een schat ten offer brengen;
Maar JESUS zwijgt. Hun trots kon ligt die gift gehengen.

Eene arme Weduw werpt haar penningske in de kist,
Zij geeft van haar gebrek, geeft waar zij zelve mist.
Bij meer vermogen had zij eedler gift gegeven.
En JESUS zag haar hart - Hij heeft haar daad verheeven!
Ach! zonder Godsdienst, wat was 't leven hem voortaan!
Eens moet hij troosten, of geen troost lagcht ons meer aan.
Wat ons de tijd ontrooft, geeft ons de tijd niet weder.
Reeds zonk zijn zoetste vreugd in 't stof des doods ter neder.
Natuur reed elken band, dien 't hart eens leî, van één.
Zijne eeuw is, met den smaak, die hem gevormd heeft, heên.
De Vrienden zijner jeugd zijn allen afgetreden.
Een nieuw geslacht ontlook, dat vreemd is met zijn zeden.
Hij mint het kroost nog, dat zijn dierbren hier verving;
Maar vindt zich zelv' misplaatst, belangloos in hunn' kring.
En poogt hij nog zijn hart met d' ouden tijd te laaven,
Ras zwicht het zoet bedrog - hij zweeft slechts tusschen graven!
Reeds eenzaam op deeze aard', zoekt hij nog de eenzaamheid,
Waar 't afgezonderd woud zijn dichtste schaduw spreidt,
En de Eik, dien jaaren prangt, den matten arm laat hangen.
Ach! zijne schaduw heeft ook 't voorgeslacht omvangen!
Hier voelt hij, hoe het stof het nietig stof begeeft,
En wat de stervling oogst, als hij aan de aarde kleeft.

Ja, altijd blinkt natuur nog heerlijk in zijne oogen;
Maar de aarde mist voor hem haar toovrend alvermogen.
Zijn hart, door haar gestreeld, maar voor haar heil te groot,
Geniet, maar smacht niet meer, en wenschtnoch vreest den dood.
Nu staart hij 't rupsjen aan, dat zich om 't blaadjen kronkelt,
Dan de avondzon, die door de dorre takken vonkelt;
Het koeltje ruischt, en schudt den hoogen eikentop -
Daar rijst zijn ziel tot God, der Eedlen rustpunt, op.
Hij denkt Hem, die 't gordijn des doods heeft opgeheeven'
En ons den blik vergunde in een onsterflijk leven.
Hij voelt wat zijne Leer voor 't lijdend menschdom zij,
En eeuwen snellen hem als schaduwen voorbij!
Een waereld eindigt, en een waereld wordt ontslooten.
Hij ziet reeds in 't verschiet zijn nieuwe lotgenooten;
En min reeds door den tijd, dan de eeuwigheid bekoord,
Blijft, wat hem streele of treff', zijn zielrust ongestoord.

ô Zalige Ouderdom, die, na zo veel gevanren,
Met vreugd terug doet zien, met vreugd vooruit doet staaren;
Die 't moeilijk leerschool sluit, en 't zoet bewustzijn schraagt
Dat de eerste ontwikkling hier gelukkig is geslaagd,

En wij, door 't stof gevormd, maar boven 't stof verheeven,
In eedler waereld en voor hooger doel gaan leeven!

Maar welk eene achtbre schim naakt ijlings in 't verschiet?..
Zijt gij het, eedle CATS! wat hart herkent u niet!
Wie denkt aan 't Christlijk einde eens nijvren, nutten levens,
En valt uw beeld niet in, en 't lomrijk Zorgvliet tevens?
Maar, neen! ligt is dat beeld in menig hart vergaan,
Ligt zijt ge een vreemdeling op Neêrlands grond voortaan...
Neen, Eedle! 't hart des Belgs blijft op uw' naam nog gloeiën,
Hij denkt aan uwe deugd en voelt zijn traanen vloeiën.

Eerwaardig Grijsäart! dat, bij een gezonken kroost,
Uw kindsche eenvouwigheid, uwe onschuld, die niet bloost,
Een valsche kieschheid, of een hoonend lagchen wekke;
Dat zelfs uw wijsheid u niet meer tot schild verstrekke! -
Ach! de eeuw, die u bespot, heeft luttel roems gebaard.
Verlicht, maar zonder deugd, is zij uwe eeuw niet waard'.
Vergeefs zoudt ge in haar' kring naar de oude grootheid zoeken;
Zij schittert op papier, en blinkt in doode boeken.

Misgun die woordenpraal, die trotsche taal haar niet,
't Is al de grootheid ligt, die haar nog ovrig schiet.
Zij wreekt u aan zich zelv'. - Door ijdlen schijn ontstooken,
Mist zij uw stil geluk - hoe wreed wordt gij gewrooken!
Hoe steekt onze echtkoets, ach! te vaak een prachtig graf!
Bij 't zalig huuwlijksbed, dat gij ons schildert, af!
Uw Maagd, uw Bruid, uw Vrouw, zijn lang uit ons verdweenen;
Maar ach! de reine liefde en 't huislijk heil met eenen!
Ligt zal eerlang de Belg, op Neêrlands grond vergaan!
Nog enkel, dierbre CATS! in uwe Schriften staan!
Dan leest de Moeder, om haar Dochter aan te vuuren,
Ligt nog iets uit u voor in winterävond-uuren.
Het Meisje glimlagcht om 't eenvouwig voorgeslacht;
Bespot de pligten, die uw hart zo heilig acht,
Geeuwt bij 't vermaak, dat eens haar vroegre moeders streelde,
En juicht de Leerschool toe, die haare schande teelde.
Ras walgt ze van een boek, voor haar zo zonder zin.
Haar oogleên worden zwaar, zij sluit ze en sluimert in.
De Moeder zucht; maar zwijgt; zij wil, maar durft niet klaagen;
Maar heimlijk wenscht haar hart het heil der vroegre dagen.
Een traan zwelt in haar oog en rolt op 't boek ter neêr.
Zij slaat het treurig toe, en sluit zijn krappen weêr.

ô Zorgvliet! achtbre grond, zo heilig in mijne oogen,
Met zo veel zielrust eens aan 't barre zand onttoogen;
Daar ligt geen telg in zonk, geen duin zich over boog,
Waar langs het deugdzaamst hart tot zijnen God niet vloog!
Hoe vaak zag uw geboomte, in vroeger levensjaaren,
Mij eenzaam, vol genot, door zijne schaduw waaren!
Hoe voelde op u mijn hart, terwijl 't in grootheid won,
Den prijs van 't voorgeslacht, dat Neêrland scheppen kon!
Hoe dikwerf dacht mijn ziel, in stil gepeins verlooren,
Den nagalm van gebeên in 't windje nog te hooren!
Dan greep me een rilling aan van eerbied en ontzag -
'k Verliet met smart uw' grond; maar zegende mijn' dag.

En nu - dit Zorgvliet zou van Neêrlands grond verdwijnen?
Zo diep zou 't eergevoel in aller hart verkwijnen? -
Dit Zorgvliet, dat zo vaak een tempel was der deugd,
Voortaan een zamelplaats van zedenlooze vreugd?

Het plekjen gronds, daar God zo rein op werd gepreezen,
Tot snoode ontëering van zijn' grooten Naam verweezen? -
Neen! 't kan niet mooglijk zijn! De Belg, hoe zeer ontäart,
Voelt altijd zich nog 't Kroost van 't roemrijkst Volk der Aard';
En hij, hij zou een grond, zo vol herinneringen,
Daar nog de schimmen van de Vaadren hem omringen,
Daar bij een heldre bron, of onder koel geboomt',
Het hart nog vaak zich in de vroegere eeuwen droomt,
En dan, hoogmoedig op een schaamle duin gezeten,
Zijn Eeuw en Tijdgenoot zo zalig kan vergeten!...
Bataaven!... zo uw hart nog op dien tijtel gloeit,
Zo nog van 't heerlijkst bloed iets door uwe aadren vloeit...
Maar, neen! - dat de oude deugd in Neêrland weêr verschijne,
Of, met haar laatste vonk, ook Zorgvliet vrij verdwijne!
Op dat het Nakroost, als de zwichtende eeuw zich sluit,
Op geen gedenkstuk meer der vroegre grootheid stuit';
Den roem der Vaderen niet in zijn oog zie blinken,
Waar 't eerloos uit den kring der Volken weg gaat zinken;
Niet op 't herdenken bloos', hoe 't op dien eigen grond,
Waar eens, in elk Bataaf, Europa's eerbied stond;

Daar 't heerlijkst Voorgeslacht een' roem aan wist te kluistren,
Dien zelfs een donkere eeuw van schand' niet kon verduistren;
Hoe 't op die heilige aard', geschapen door hunn' moed,
Bezaaid met hun gebeent', doortrokken met hun bloed,
Waar ieder Belg den dood voor schande moest verkiezen -
Zijn' aart, zijn deugden, en zijn vrijheid kon verliezen!

Zesde zang.

De ouderdom.
Zesde zang.

Voltooiing, hier in 't stof der Eedlen hoogste wensch!
Voltooiing, laatste doel der Godheid met den mensch!
Wit van 't almagtig: Wordt! daar Zonnen op ontgloeiden,
Daar Aarden op als stof door 't maatloos ijdel vloeiden,

Een Zinnenwaereld werd, in schijn beperkt, gering,
Maar eindloos in haar doel, en vol ontwikkeling!
Wie kent, wie denkt u na, door al uw wisselingen,
Van daar behoefte en nood het hulploos wiegje omringen,
De zuigling naauw gevoelt, niet denkt, werktuiglijk smacht,
Meest dierlijk lijdt, begeert, voldaan is, schreit en lagcht;
Tot daar de Mensch, gevormd door zinlijk heil en lijden,
De grens der aarde met zijn' geest durft overschrijden,
Het vast gestarnt' doorwaadt en nieuwe zonnen vindt,
De hoofdstof temt, natuur aan zijne wetten bindt,
En slechts den sluier aan het stof hoeft weêr te geven,
Om steeds door hooger kring als Engel voort te zweeven! -
Geen zonnestofje viel hier ondoelmatig neêr.
't Wrocht tot volmaking meê, verstoof, en was niet meer.
Wij zien het zaad, wij zien het blad, de bloem, den stengel.
Verbaazende afstand! - maar hoe kleen bij dier en engel?
Hier, kruipende in het stof - daar, zweevende in de lucht;
Hier rups, traag kronklend, loom - daar vlinder, ligt van vlugt
Het eerste en laatste punt vertoont zich aan onze oogen;
Al wat 'er tusschen ligt, is dik met nacht omtoogen;

Wij staaren de uit omst aan en zwijmen in ons niet -
Hij 's God, die d'aanwas volgt en 't juist verband doorziet.

Wie hier slechts groeit, niet denkt, en steeds, door nood gedreeven,
Als plant zich vasthecht aan den sleurloop van dit leven,
Miskenn' hoe alles hier naar 't eigen doelwit snell',
Aan nieuwe ontwikkling grenze en tot volmaking hell';
De Wijze, die zijn oog door 't stof niet laat beperken,
Ziet, tast dit heerlijk doel ook in Gods minste werken.
De gras - spriet zwelt, de zon gloeit haar bestemming aan,
Het kleenst insekt bereikt het wit van zijn bestaan;
En zou de mensch alleen, hier naauw aan 't niet ontreezen,
Met de eeuwigheid in 't hart een prooi des toevals wezen?
Hoe groot de ontwikkeling van kind tot grijsaart zij,
Ze is kleen bij 't geen hij kent en voelt van zijn waardij,
Zijn zucht, voor de aard' te groot, zweeft boven stof en zinnen.
Hij denkt, hij voelt hier God, en kan 't onzichtbre minnen.
Neen! wat voor 't zinlijk oog zijn' voortgang stremt, is schijn.
Slechts aanvang, eerste proef, kan zijn bestaan hier zijn.

Te midden van zijn' loop moog' dood en graf hem wenken,
Zijn reden dwingt hem aan onsterflijkheid te denken;
Natuur voert hem haar toe door aandrift en gevoel,
De vonk vervliegt, maar rukt hem nader aan zijn doel,
Verganglijkheid moog' naauw zijn kleenst ontwerp gehengen,
Haar schoot zal 't eeuwige niet min tot rijpheid brengen.
Verrukkend denkbeeld bij dit eng beperkt verschiet;
De ontwikkling van den mensch bepaalt al 't zichtbre niet!
Dat waerelden vergaan en vaste starren dooven,
De Mensch gaat waerelden en vast gestarnt te boven;
Hoe groot, een grooter doel blijft voor zijn' wensch bereid,
Volmaaktheid is zijn grens, zijn loopbaan eeuwigheid!

Hoe, zegt gij, wordt die hoop, eens door de jeugd ontstoken,
Niet door den ouderdom van lieverlee verbroken?
Schouw hoe een Newton vaak zijn' eedlen loop besluit,
Een kaartenhuisje maakt zijn laatste grootheid uit;
De geest, die 't samenstel der zwaartekracht kon teelen
Voleindigt hier zijn rol door als een kind te speelen,

Het kunstig uurwerk sloeg en wees eens de uuren aan;
De tijd ontstelde 't, en het bleef gebrekkig gaan;
De springveer roestte, die de raadren voord moest drukken;
Daar stond de slinger stil, en 't uurwerk was aan stukken. -
'k Beken, het werktuig slijt en mist bij elken zin,
De wooning van den geest wordt bouwval en stort in;
Maar veilig moog' de tijd het werktuig hier verstooren,
De ontwikkling is bereikt, hier voor den mensch beschooren;
Hij 's vatbaar voor een' kring, waar 't stoflijk huldsel schaadt;
't Ontzinkt hem, eer zijn geest tot hooger leerschool gaat.
Denk bij een' NEWTON nog een' geest van hooger orden;
Wat wordt hij hier, bij 't geen hij voelt te kunnen worden?
Aan welke wetenschap hij ooit zijn vlijt besteed',
Zijn grootste ontdekking blijft, dat hij hier luttel weet.
't Verschiet blijft eindloos, maar de loopbaan staat hem open.
Hij schouwt zijn' aanleg, juicht, en durft haar moedig loopen.
Te midden van zijn hoop werpt hem de dood ter neêr;
Zijn aanleg was verkwist aan 't stof, en loog weleer.
't Heelal bereikt zijn doel: hem heeft zijn God bedroogen. -
En nu, van NEWTON zelv' wat zweeft 'er voor uwe oogen?

Bedrieglijke afdruk van een' goddelijken vorm -
't Ontwerp was engel, maar de nietige uitkomst worm.
De schakel brak, die tijd aan eeuwigheid moest binden,
't Mislukte plan verstoof en werd een prooi der winden.
Hoe suft de reden hier God en zijn Wijsheid aan!
Hoe raadselachtig wordt de mensch en zijn bestaan! -
Geboorte, vreugd! - dood, smart! -wat zweeft 'er tusschen beiden?
Zijn eerste en laatste lot zijn naauwlijks onderscheiden.
Hier, ligt hij in de wieg, ook daar, maar zonder nood,
Hier, naast een moeder; daar, in de armen van den dood.
Zijn oorsprong en zijn eind' zijn door een lied omgeven;
Voorzeggend noodgeschrei begroet het eerst zijn leven;
De doffe galm der klont, die op de doodkist schiet,
Domp om haar dondert, dan verdwijnt, is 't laatste lied.
Als kind, vol noods; als man, ras door de zorg versleeten;
In d'ouderdom veracht, en in het graf vergeten.
Al wat daar tusschen ligt, is schaduw van een' droom;
Het vluchtig weemlen van een' voortgedreeven stroom;
Een rustloos goochelspel van hoop en vrees voor 't harte,
Te kort voor ons geluk, te lang voor onze smarte;

Een zonnestraal, die door een drift van wolken schijnt,
Aan 't gras een flikkring leent, dan inkrimpt en verdwijnt;
Een zwarte nacht zinkt neêr - de bergen vlugten heenen -
En zelfs de laatste star is voor het oog verdweenen.
Men noemt het leven; - ach! men noem' het doodsgebied -
Niet - vlugtig aanzijn - kort bewustzijn - weder Niet!

Juich in uw lot dan, Dwaas! en blijf naar 't stof slechts hijgen.
Misken uw' God, maar doem de schepping eerst tot zwijgen.
De worm, de plant, de steen, het erts in berg en mijn,
Bereiken 't laatste wit, waartoe ze aanwezig zijn.
Plan, aanleg, werking, eind', zal u een' God verraaden.
De mensch, de mensch alleen, doolt doelloos op zijn paden.
Ach! alles schiep een God; slechts ons gedoemd geslacht
Werd tot een goochelspel van 't noodlot voordgebragt.
Zin van een opschrift, door geen wijsheid op te delven,
In tegenstrijdigheid met God, natuur, zich zelven,
Gevormd tot vorst der aard', maar stuivende asch in 't end' -
Zie daar den mensch dan, doel en prooi der diepste ellend!

Neen! onze reden ware ons hier ten vloek gegeven,
Rees de eigen grenspaal voor ons aanzijn en dit leven.
Al 't nietige in den mensch werd dan ten doel geleid,
Al 't eedle in 't zaad verstikt, hoe zorglijk voorbereid.
Wordt Liefde en Vriendschap zelf hier in het stof gevonden,
Hoe naauw ons waar geluk aan beiden zij verbonden?
Ach! van haar aanzijn kent deeze aard' slechts 't voorgevoel,
Slechts voorbereiding van het hart voor beiden is het doel,
Geen rein bezit. Hoe diep wij naar 't bezit ook zuchten,
Wij tasten naar een schim, zij vlugt en blijft ons vlugten.
Het hart behoeft haar; dan, hoe 't hart ook voor haar blaak'
Het blijft hier smachten; maar dit smachten vormt den smaak;
Het stof verliest zijn waarde en luister in onze oogen,
En eedler waereld wordt het uitzicht van ons poogen.
Bij 't eerste morgenrood der naauw ontloken jeugd
Schept reeds de jongeling haar beeld uit elke deugd;
Hij leent het uit Natuur, wat in Natuur hem streelde;
't Zweeft rustloos voor zijn oog, en de aanblik geeft hem weelde;

Het aêmt in 't morgenkoeltje als Levenwekker ruischt,
Het weêrkaatst uit de beek, die voor zijn voeten bruischt;
Het tovert in de Lente uit bloem en bloesemregen;
Het glimlagcht in den Herfst uit elke vrucht hem tegen.
't Oorspronglijk, diep gevoeld, hoe donker vaak gedacht,
Bezielt hem veld en woud, en leent hun toverkracht.
Ach! met zijn beeld zal hem een wildernis bekooren,
En zalig blijft zijn hart in haaren nacht verlooren!
Hij schept op heide en rots een waereld om zich heên;
De waereld, die hij kent, is voor zijn ziel te kleen;
Hij zoekt daar staêg het beeld, dat hem zijn hart blijft toonen,
Vindt louter schijn, en treurt dat hier geen englen woonen.
Maar hoe denkbeeldig hier zijn Liefde en Vriendschap zij,
Ach! elke slag van 't hart is vol van propheetsij!
Zijn rust, zijn waar geluk is aan zijn beeld verbonden,
Er moet een waereld zijn, waarin het wordt gevonden.
Ja, als in onzen nacht, bij 't ondermaansch verdriet,
Een straal der eeuwigheid bij poozen nederschiet,
Ontvangt het schaduwbeeld voor oogenblikken kleuren,
Het leeft, het smacht ons aan, en schijnt met ons te treuren;

Maar 't valsche dwarrellicht van aardsch genot en eer
Verdrijft die flikkering uit beetre waereld weêr.
Nu waanen we in het stof haar hulp te kunnen derven,
Maar 't beeld wordt levenloos, wordt schaduw zonder verwen.
Nog smacht ons hart het aan, nog blijft de schim ons waard,
Wij jaagen ze immer na, maar ach! bij 't licht der aard'!
Miskende Tegenspoed! daar strijkt uw bijstand neder,
Gij geeft ons aan den straal uit beetre waereld weder.
Ach! 't licht der eeuwigheid wordt enkel onder smart,
Als de aarde ons diep ontzinkt, behoefte voor ons hart;
Wij koopen 't hier met vreugd voor eene zee van traanen,
En juichen, mag zijn glans slechts voor ons oog niet taanen.

Zie daar den stillen band, die ons aan 't lijden bindt,
De bron dier wellust, die het oog in traanen vindt.
't Gevoel dier grootheid, die ons de aard' doet overschrijden,
Die ons haar derven leert, is meest de vrucht van 't lijden.
Dan hecht zich 't eenzaam hart, dat alles hier ontzinkt,
Aan de eedler waereld vast, die in de toekomst blinkt.

Hier was de beste vreugd aan éénen dag verbonden;
De dag zonk in de kim en alles was verslonden!
Hier smachtte 't hart naar liefde en meêgevoel van zin,
Maar vond geen waaren vriend, geen tedere echtvriendin. -
Wat hier het hart begeert, zal daar de ziel genieten.
De bron van rein genot kon in het stof niet vlieten.
Weemoedigheid vervult ons al 't gebrek der aard',
Met haar wordt de eenzaamheid ons 't moeilijkst aanzijn waard';
Ze ontheft 'er onzen geest aan zijn te naauwe perken,
En leert hem, boven 't stof, aan zijne grootheid werken.
Zij wijst hem 't kortre spoor naar beter waereld aan,
En wordt zijn edel hart 't bewijs van haar bestaan.
Verschijning hier om laag, door tijd en ruimte omslooten;
Maar tevens kweekling voor verheevner lotgenooten;
Als zinlijk stervling kleen, gebukt door slavernij,
Als zeedlijk wezen groot en in zijn' kerker vrij,
Blijft wissling hier zijn lot, is hier zijn zwoegend harte
Te kleen voor loutre vreugd, te groot voor loutre smarte.
Waar voorspoed hem verlaagt, wordt hem de voorspoed druk,
Waar lijden hem verheft, wordt lijden hem geluk.

Hij beeft van 't lot terug, dat hij van achtren zegent,
En lagcht nog weemoed aan, waar blijdschap hem bejegent.
Gemengde vreugd en smart blijft steeds zijn deel op aard'.
Het rustpunt van zijn hart houdt de eeuwigheid bewaard.
Zo zwoegt hij 't proefperk door, te kiesch voor loutre weelde,
Te groot voor loutre ramp bij 't uitzicht, dat hem streelde.
Hij schouwt de waereldzee, als doortocht, moedig aan,
Hoe digt de golven om de kiel zijns levens slaan.
Zij mogen 't schuimend hoofd vol woede om hooge steken,
Haar aantal is geteld - eens moet de laatste breken.
Dan landt hij vrolijk aan, waar nimmer onspoed schreit;
Zijn ramp behoorde aan 't stof, zijn vreugd aan de eeuwigheid.

Maar welk een noodgegil treft ijlings daar mijne ooren?
Natuur schijnt naar de klagt van 't bangste hart te hooren;
Zij zwijgt bewoogen stil, of baauwt uit hol en woud
De laatste toonen na, die haar de smart vertrouwt.
Zo treurt een Moeder slechts - wie treurt op aard' zo teder! -
Ach, God! daar stort zij op het lijk haars zoons ter neder,

Daar perst zij haaren mond op zijn' geslooten mond,
Daar eischt zij hem te rug van 't gantsche waereldrond!
Vergeefs! zij moet in hem de vreugd haars aanzijns derven;
Het leven wordt haar vloek, zij wil, maar kan niet sterven.
Ach! 't was haar eenigst kind, een zoon, haar traanen waard',
Het dierbaar overschot van haar gezin op aard',
Een heerlijk jongling, tot iets groots, zo 't scheen, gebooren,
Door duizend gaven van natuur als uitverkooren.
Wat had haar' stoutsten wensch nog meer in hem gestreeld?
Verstand, talenten, deugd, 't was al hem toegedeeld.
Hoe veel kon 't moederhart zich van dien zoon belooven!
Ach! haar verwachting ging zijn' annvang niet te boven.
De morgen was zo vol van lieven zonneschijn,
Wat moest in 't moederoog de volle dag niet zijn?
Reeds zag zij hem, van elk geliefd en aangebeden,
Zijn kunde en vlijt aan 't heil der maatschappij besteeden.
Reeds smaakte ze in zijn' roem het loon van haare vlijt,
En zalig bleef haar ziel aan 't zoetst verschiet gewijd.
Ach! 't was behoefte voor haar gloeiend moederharte!
Met haaren zoon in d'arm, had de aard' voor haar geen smarte.

Te midden van die hoop werpt hem de dood ter neêr.
Zij staart nog op haar heil, en ach! hij is niet meer!
Zij voelt met hem 't Heeläl voor haar ter neêrgezeegen,
En eenzaam gaapt haar hart eene eenzaame aarde tegen.
Vergeefsch spreidt Lente en Herfst voortäan zijn pracht ten toon,
De waereld blijft haar hel, zij mist 'er haaren Zoon.

Ween, droeve Moeder! ween, mijn hart zal met u weenen;
Klaag dat de zon uws heils op aard' hebbe uitgescheenen;
Maar waan niet, dat de boom, die eenmaal vrucht voorspelt,
In 't groot gebied van God ooit doelloos word' geveld.
Neen! welk een donkre nacht ons oog hier moog' beperken,
Voltooiïng blijft het doel der Godheid met haar werken.
De Roos, te teêr voor de aard', wordt door een wijze hand,
Die 't struikje dekte en schraagde, in eedler grond verplant.
Wij treuren 't plekjen aan, waar ons natuur haar roofde,
Waar 't zwellend knopje ons oog de schoonste roos beloofde;
Maar zij, ze ontwikkelt zich, terwijl ons oog nog schreit,
Versiert het Paradijs, en bloeit voor de eeuwigheid.

Ja, de eerste ontwikkeling behoort hier aan dit leven.
Deeze aarde is 't perk, van God haar eenmaal voorgeschreeven.
Zij loopt door heel ons lot, hoe zich dit lot ook wend',
En de ouderdom alleen is haar natuurlijk end'.
Toch weet de Aartsgoedheid steeds het telgjen uittekiezen,
Dat hier het hoofddoel van zijn wording zou verliezen.
Hij brengt het, eer de worm nog aan zijn' wortel knaagt,
In reiner luchtstreek, waar geen ramp zijn' bloei vertraagt.
De keen des levens, die haar rijpheid hier moest derven,
Voltooit haar eerst bestaan, waar nimmer keenen sterven.
Zo wordt een teedre plant, eens in haar' groei belet,
Vaak onder 't broeiend glas in vetter aard' gezet.
Daar kweekt zij ijlings op, daar zal zij welig tieren,
En een veel korter tijd zal haar met vrucht versieren.

'k Beken, niet alles wordt in 't proefperk opgeklaard.
Veel blijft voor 't hooger licht der eeuwigheid bewaard.

Wij zien hier de aard' gedwee zo menig ballast draagen,
Zo menige eedle bloem ontijdig afgeslaagen....
Toch schouwt het rein vernuft nog starren in dien nacht,
En voorgevoelt het licht bij poozen, dat ons wacht.
Straks wordt de mooglijkheid gewisheid voor zijn schreden.
God is de Reden zelv', de bron van alle Reden.
Waar ons beperkt verstand van verre eene uitkomst ziet,
Is alles opgelost, waar ooit een God gebiedt.
Wat kan in 't einde ons oog, gewoon zo ligt te faalen,
Van onze vatbaarheid voor hooger spheer bepaalen?
Ligt was de jongeling reeds rijp voor eedler kring,
Ligt miste 't mindre hart hier nog ontwikkeling.
Eene andere uitkomst zou den bloei van beiden hindren.
De hoogste Goedheid wil 't geluk van al haar kindren;
Zij raapt de paerel weg, die hemelglans verspreidt,
Maar zorgt ook voor den steen, die nog vertreden leit. -
Dan nu - de jongling worde ontijdig afgesneeden;
Ligt ieder uitzicht dan met hem in 't stof vertreden?
Zo waan' de zinlijkheid, die nooit de toekomst ziet,
En schaars het wezen, meest den schijn haar' wierook biedt;

Maar, ach! hoe dikwerf houdt de schoonste zomermorgen
Den vreeselijksten dag, die hem vervangt, verborgen?
Nog staart het lagchend oog den effen hemel aan,
En reeds, reeds zwelt de wolk, met ramp en dood belaên!
Ligt had verleiding, in den schakel van zijn leven,
Den eedlen jongeling 't verderf ten prooi gegeven;
Ligt kiemde 't zinlijk zaad hem reeds ten boezem uit -
Alleen een wonder had het wis gevolg gestuit;
Maar Hij, die eens Natuur aan wetten heeft verbonden,
Heeft, zonder 't hoogste doel, die wetten nooit geschonden.
Door kleener middel kwam hier hooger eind' tot stand.
Hij wenkt hem, vóór den nood, in beter Vaderland,
En wil het moederhart die wiss'ling niet gehengen,
De Dood, zijn Engel, zal zijn' liefdewenk volbrengen.
Reeds zweeft hij, diep verhuld, om 't jongste leger heên,
Spreidt zacht de peuluw voor zijn afgematte leên,
Omhelst hem, wijdt hem in, en brengt hem veilig binnen.
Daar juicht de jongeling, nu boven stof en zinnen,
En zijn voltooiïng, hier een poos in schijn gestaakt,
Wordt, zonder bangen strijd, in hooger kring volmaakt.

Wat Vader poogt zijn' Zoon niet aan 't gevaar te onttrekken
Schoon bloemen d' afgrond voor het oog des kinds nog dekken?
Hij grijpt het uit den nood, en, met zijn' last belaên,
Juicht hij zijn veiligheid, ook waar 't nog jammert, aan.
De beste Vader wordt nooit door den schijn bedroogen.
De jongste toekomst staat ontwikkeld voor zijne oogen.
Zijn liefdezorg voorkomt den nood van zijn Geslacht.
Hij roept het kind tot zich, dat hier een onheil wacht;
Hij heeft een beetre school ter vorming hem verkooren. -
Geen godlijke aanleg gaat hier ooit in 't stof verlooren.
De zwakke Moeder schreit en jammert op een graf;
Maar ras veegt ook de Dood haar zilte traanen af;
Dan zal haar juichend hart met blijde jubelklanken,
Op 't hart eens eedlen Zoons, Gods wijze Goedheid danken.

Kniel, Stofbewooner! waar uw oog geen uitkomst ziet;
Gevoel uw kleenheid, maar misken Gods Liefde niet;

Ze is eindloos als Hij zelf, en straalt door eeuwigheden,
Alleen door Hem gepeild - door Englen aangebeden!
Wat vat uw brein van 't plan, daar 't starrenheir naar zwenkt,
Maar dat den worm ook draagt en hem met wellust drenkt?
Toch blijft Natuur alom zijn Goedheid u vermelden.
Zij aêmt uit elke bloem der Lente door uw velden;
Vernieuwde levensvreugd wordt door de lucht verspreid,
Gij ademt in die lucht en juicht van zaligheid.
Besluit, uit 't geen gij kent, tot haar verborgen wegen,
En 't eigen vaderhart gloeit daar, ook daar, u tegen.
Vertrouw u veilig Hem, die u tot aanzijn riep,
Die 't stofje weemlen zag, en tot zijn beeldtnis schiep;
Dan houdt geen duisternis zijn Liefde u meer verborgen,
Dan wordt de zwartste nacht u tot den schoonsten morgen.
Schouw, hoe de milde Zon het waereldrond verlicht,
Nu, door de neevlen breekt, dan, voor de wolken zwicht -
Miskent uw hart haar' glans, of twijffelt ge aan haar' luister
Schoon zij in 't Westen daal' of haar een wolk verduister'?
Neen, schoon een enkle straal ook soms uw pad beschijn',
Toch voelt gij uit dien straal hoe heerlijk zij moet zijn!

ô Lijder! waar ge ook schuilt, blijf aan uw' God gelooven.
Nog oogenblikken slechts, en 't voorhang gaat naar boven.
Dan ziet ge in elken traan, hier ooit door u gestort,
Een paerel aan de kroon, die u geschonken wordt.
Langs welk een hobblig pad de pligt u voor moog' treden,
ô Volg hem vrolijk na, Gods Almagt dekt zijn schreden.
Al baart de stille deugd bij poozen niets dan smart,
Zij, zij alleen vernoegt in 't einde uw zwoegend hart.
Hoe ligt kan onze moed den enklen dag versmaaden,
Die ons een zandwoestijn aêmechtig door ziet waaden,
Als reeds de zoetste rust met d' avond om ons zweeft,
En ons zijn lieve star aan de onzen wedergeeft?
Ja, 't is door lijdingen, dat wij hier 't wit genaaken,
En 't enkele verschiet kan slechts gelukkig maaken.
Ach! zelfs de Vriendschap, door de reinste deugd gevoed,
Heeft hier haar bange zorg, haar' eigen tegenspoed;
Maar 't uitzicht blijft toch schoon, ook waar hier vrienden weenen;
Op 't uur van scheiden volgt het uur van zoet herëenen,
Op 't akelig vaarwel aan 't onherbergzaamst strand
Den zaalgen welkomkusch in 't lieve Vaderland.

Dan wordt op nieuw den loop, maar zonder smart, begonnen.
ô Vrienden van mijn hart! ras is zij overwonnen!
Schouwt hoe de matte zon reeds naar het westen daalt,
Reeds naadren wij de grens, die alle smart bepaalt.
Zo vloei dan zacht, ô traan van weêmoed! uit mijne oogen
Als eens mijn matte hand hun doodzweet af moet droogen,
Vloei als een stille daauw op mijne dierbren neêr,
Zij ijlen slechts vooruit, wij zien ons spoedig weêr!
Wat ons de Tijd hier roof, de Dood hier weg moog raapen,
Hij scheidt geen zielen ooit, hier voor elkaêr geschaapen.
't Is zwakke menschlijkheid, die bij een tombe schreit,
Al 't edele in den mensch vermeerdert de eeuwigheid.
Haar hand verzamelt uit den bouwval van dit leven
Al 't echte puikgesteente om 't schooner weêr te geven.
Het kleenste heil der deugd is boven 't weifflend lot,
De liefde onsterflijk, als haar Bron en Oorsprong, God!

Oneindige! tot U zien ook mijn smachtende oogen.
Hier, op een stofje van uw waereld, neêrgeboogen,
Houde ik mijne armen tot uw Goedheid uitgebreid,
Verlooren in de zee ran uwe Oneindigheid! -

Nog oogenblikken, die gelijk een bergstroom vlieten,
En slechts een handvol stofs zal van mij over schieten!
Reeds is mijn middag heên, en de ouderdom is daar -
Of mij zijn avond beidt met achtbaar zilvren hair,
Of mij zijn morgen reeds aan 't wachtend graf zal geven,
Staat in 't verzegeld Boek van uw Besluit geschreeven.
Mijn hart aanbidt U in de toekomst, die mij wacht,
En sluimert veilig op uw Liefde, Trouw en Magt.
Dat ik, wanneer gij wenkt, slechts aan het stof ontreezen,
En rijp voor 't hoogre doel van mijn toekomstig wezen,
Als zaad, door U gezaaid, in uwen akker vall',
Dien, bij den grooten oogst, uw Liefde eens maaiën zal. -
Ja, nacht, stikdonkre nacht, blijft altijd op de kusten
Der deinzende eeuwigheid voor mijn gezicht nog rusten;
Maar 't oog des Christens lagcht een heldre noordstar aan;
Hij volgt de zeekre Gids, en juicht in zijn bestaan.
Wie voor de toekomst beef, hij kan haar' schrik verwinnen,
En veilig met een' God, treedt hij haar moedig binnen.
Wat zag ik van het licht, dat thans mijn oog verblijdt,
Toen ik, geworpen in den draaikolk van den tijd,
En aangegreepen door de golven van dit leven,
Op de onbekende zee bewustloos meê moest zweeven?

Maar nu, ô dekt een nacht nog mijn toekomstig lot
In 't onbekend gewest - genoeg, ik ken een' God!
Op Hem zal ik getroost mijn nieuw bestaan beginnen.
Ook daar, Oneindige! blijft Gij uw schepsel minnen!
Hoe 't meir der eeuwigheid mij aangrimme in 't verschiet,
Hoe donker 't voor mij golve, ik vrees zijn' golfslag niet.
Gij waart mijn Gids op aard', Gij zult het daar ook wezen.
'k Leef, waar ik ben, in U; wat zou mijn hart 'er vreezen?
Of mij de tijd beperke of de eeuwigheid omvang',
Mijn aanzijn drijft op U - Gij blijft mijn Lofgezang!